

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1014841895

Дата перевірки:
28.04.2023 09:34:46 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
28.04.2023 09:35:11 EEST

ID користувача:
100011299

Назва документа: Павлюк_ПЕРЕВІРКА

Кількість сторінок: 81 Кількість слів: 15966 Кількість символів: 124908 Розмір файлу: 622.50 KB ID файлу: 1014542967

35.6% Схожість

Найбільша схожість: 4.08% з Інтернет-джерелом (<http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/470/1/navchalniy%20p>)

34% Джерела з Інтернету 935 Сторінка 83

7.87% Джерела з Бібліотеки 45 Сторінка 101

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 28

**УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ І СОБІВАРТІСТЮ
ПРОДУКЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ
ПІДПРИЄМСТВА**

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
1.1. Виробничі запаси та собівартість продукції.....	7
1.2. Політика управління виробничими запасами та собівартістю продукції підприємства.....	19
1.3. Вплив виробничих запасів та собівартості продукції на формування прибутку підприємства	
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ТА СОБІВАРТІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО»	40
2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства.....	40
2.2. Аналіз динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства	59
2.3. Аналіз показників рентабельності ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО».....	67
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ТА СОБІВАРТІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	85
ВИСНОВКИ	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	98

ВСТУП

Актуальність дослідження. Нині в Україні відбуваються глибокі економічні зміни обумовлені входженням країни в русло загальних процесів світового ринку. В умовах стабілізації, реструктуризації, трансформатизації та декомпонізації ринкової економіки, загально-проектних рішень, перегляд та покращення діяльності законодавчої бази – йде не тільки корінна ломка колишнього механізму управління економікою, а й створюється “нова”, профілююча, могутня держава, основною метою якої являється покращення добробуту населення, створення дійсно, на перспективно новому рівні ринкової економіки, де основною ланкою народногосподарського комплексу є підприємство.

Стан вивченості проблеми. Окремі аспекти досліджуваної проблеми висвітлені в літературі різними науковцями. Проблема витрат є темою досліджень багатьох науковців. Серед них слід відзначити праці Кириленко В.В., Кириленко С.М., Давимук С.В, Борецької С.І, окремі аспекти цієї проблеми вирішували Мартинов В.І., Бондарчук К.В та багато інших. Слід також відзначити висвітлення цих питань в підручниках з економіки: Климко Г. Н., Гальчинського В.А., Мочерного С.В., Панчишина С.В.

Мета дослідження: проаналізувати управління виробничими запасами і собівартістю продукції та окреслити їх вплив на формування прибутку підприємства.

Для досягнення поставленої мети розв’язуються наступні завдання:

- 1) розглянути економічну сутність виробничих запасів та собівартості продукції;
- 2) вивчити політику управління виробничими запасами та собівартістю продукції підприємства, а також їх вплив на формування прибутку підприємства
- 3) дослідити фінансово-економічну характеристику діяльності ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО»;

4) обґрунтувати оцінку системи управління виробничими запасами та собівартістю продукції підприємства;

5) проаналізувати формування прибутку на підприємстві ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО»;

6) сформулювати висновки та пропозиції, направлені на вдосконалення управління виробничими запасами та собівартістю продукції підприємства.

Об'єкт дослідження – прибуток підприємства.

Предмет дослідження – управління виробничими запасами і собівартістю продукції та їх вплив на формування прибутку підприємства.

Теоретична і методологічна основа дослідження ґрунтується на використанні основних положень економічної теорії, розробок провідних вчених економістів з питань стабілізації підприємств, а також законодавчих та нормативних актів.

Для досягнення мети у магістерській роботі використані такі **МЕТОДИ**: діалектичний метод пізнання та теоретичного узагальнення; аналізу і синтезу; індукції та дедукції; методи порівняльного економічного аналізу використовувалися з метою забезпечення вірогідності висновків і рекомендацій; графічний і табличний – для наочного відображення результатів дослідження; абстрактно-логічний – для формування мети і завдання дослідження. Крім того було застосовано системний підхід, групування та порівняння.

База дослідження: База дослідження: ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО»
Основний вид діяльності: 23.61 Виготовлення виробів із бетону для будівництва. Інші: 77.33 Надання в оренду офісних машин і устаткування, у тому числі комп'ютерів. 77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у. 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням. Зареєстроване 31.05.2018 за адресою: Україна, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, пр.Поля Олександра, буд. 5.

Апробацію положень дослідження здійснено під час **IV** Всеукр. наук.-практ. конф. «Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу», 8 грудня 2022 р., що відбулася на базі Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна».

Наукова новизна виконаної роботи полягає у системно-структурному дослідженні процесів управління виробничими запасами і собівартістю продукції та вивченні їх вплив на формування прибутку підприємства. Зокрема у дослідженні розглянуто економічну сутність виробничих запасів та собівартості продукції; вивчено політику управління виробничими запасами та собівартістю продукції підприємства, а також їх вплив на формування прибутку підприємства; досліджено фінансово-економічну характеристику діяльності ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО»; обґрунтовано оцінку системи управління виробничими запасами та собівартістю продукції підприємства; проаналізовано формування прибутку на підприємстві ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО»; сформовано висновки та пропозиції, направлені на вдосконалення управління виробничими запасами та собівартістю продукції підприємства.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний зміст магістерської роботи викладено на 84 сторінці.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Виробничі запаси та собівартість продукції

Запаси – це елементи запасів, які вводяться в описі запасів кожного окремого предмета. При фактичному огляді встановлюється наявність сировини, матеріалів, покупних напівфабрикатів, тари, запасних частин, малоцінних та швидкозношуваних предметів, товарів, готової продукції.

Виробництво продукції (виконання робіт, надання послуг) здійснюється у процесі взаємодії праці та певних засобів виробництва. Останні за своїм матеріально-речовим складом становлять виробничі фонди підприємств, сукупність яких поділяється на основні та оборотні. Оборотні виробничі фонди - певна сукупність предметів праці, елементи яких повністю споживаються у кожному виробничому циклі, змінюють або втрачають свою природну форму і переносять свою вартість собівартість виробленої продукції.

Елементи оборотних засобів утворюють матеріальну сутність продукції, що створюють, створюють матеріальні умови для здійснення технологічних процесів та експлуатації обладнання, зберігання та транспортування сировини та готової продукції. До складу оборотних засобів входять товарно-матеріальні запаси. Промислові резерви є складовою економічних ресурсів, які у своє чергу є основним елементом економічного потенціалу країни.

Під виробничими запасами розуміють різні елементи виробництва, що використовуються як предмети праці в технологічному процесі. Вони повністю споживаються у кожному виробничому циклі і повністю переносять свою вартість вироблену продукцію. Покропивний визначає виробничі запаси як предмети праці, підготовлені до запуску у виробничий процес.

Існує ще кілька думок щодо визначення сутності матеріальних ресурсів та запасів. Товарно-матеріальні запаси – це засоби виробництва, що надійшли на підприємство і ще не використані у виробничому процесі, їх обсяг створюється в таких розмірах, які б забезпечували рівномірну, безперебійну

роботу підприємства.

Виробничий процес протікає у певній технологічній послідовності, коли безперервно повторюються стадії придбання сировини та матеріалів та підготовки їх до виробництва, стадії переробки сировини у напівфабрикати, незавершене виробництво та готову продукцію. Саме тому, кожне підприємство, формуючи свій капітал, має передбачити необхідну кількість оборотних коштів, необхідних для формування товарно-матеріальних запасів. Величина оборотних засобів, що формують товарно-матеріальні запаси, має відповідати потребам та можливостям підприємства зі створення та реалізації продукції.

Запаси є оборотні кошти, які використовуються господарюючими суб'єктами у виробничому чи торговому обороті і постійно перебувають у різних стадіях здійснення активної трансформації, починаючи з нуля (придбання).

Принципи формування облікової інформації про товарно-матеріальні запаси та розкриття її у бухгалтерській звітності встановлено П(С)БО 9 «Резерви», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 20.10.2014 р. 1999 р. № 246 [58].

Згідно з П(С)БО 9 запаси – це активи, які:

- 1) зберігаються для подальшої реалізації за умови ведення звичайної господарської діяльності;
- 2) знаходяться у процесі виробництва з метою подальшої реалізації продукту виробництва;
- 3) утримувати для використання у процесі виробництва, виконання робіт та надання послуг, управління підприємством.

Бухгалтерський облік передбачає такий склад запасів [81, с. 345]:

- 1) сировину, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі та інші матеріальні цінності, призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, забезпечення виробничих та господарських потреб;
- 2) незавершене виробництво у вигляді незавершеної обробки та

складання деталей, вузлів, виробів та незавершених технологічних процесів;

3) готова продукція, виготовлена на підприємстві, призначена для реалізації та відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативним правовим актом;

4) товари у вигляді матеріальних цінностей, придбані (отримані) та що знаходяться на підприємстві з метою подальшої реалізації;

5) малоцінні та зношуються предмети, термін експлуатації яких становить не більше одного року або нормальний експлуатаційний цикл, якщо він не перевищує одного року;

6) молодняк та відгодівля тварин, продукція сільського та лісового господарства.

У бухгалтерській літературі можна зустріти безліч різних понять, пов'язаних із запасами, проте слід враховувати, що кожне з них має самостійне значення та своє тлумачення.

У навчальній літературі часто використовується поняття «інвентар», що замінює поняття «матеріали» [6, с.313].

Запаси класифікуються як оборотні активи, оскільки вони можуть бути перетворені на кошти протягом року або одного операційного циклу.

Оборотний капітал - фінансово-економічна категорія, що виникає внаслідок існування товарно-грошових відносин, дії закону вартості та організації підприємства.

Використання терміна інвентарні запаси пов'язані з певними спірними моментами, оскільки інвентарні запаси не лише предметами праці, а й кошти праці. Тому це поняття є ширшим, оскільки охоплює всі активи, що мають матеріальну форму та використовуються у процесі виробництва.

Терміни «запаси» та «запаси» недостатньо доречні для застосування, оскільки вони охоплюють активи, що мають матеріальну форму, яка може бути як оборотною, так і необоротною. При цьому наголошується на можливості продажу таких активів.

Важливе значення має їх науково обґрунтована класифікація.

12

Виробничі запаси можна класифікувати за наступними ознаками (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Характеристика основних видів запасів			
№ з/п	Класифікаційна група запасів	Вид запасів	Характеристика
1	2	3	4
1	За призначенням і причинами утворення	Постійні	Частина виробничих запасів, що забезпечують безперервність виробничого процесу між двома черговими поставками
		Сезонні	Запаси, що утворюються при сезонному виробництві продукції чи при сезонному транспортуванні
2	За місцем знаходження	Складські	Запаси, що знаходяться на складах підприємства
		У виробництві	Запаси, що знаходяться в процесі обробки
3	За рівнем наявності на підприємстві	В дорозі	Продукція, що відвантажена споживачу, і ще ним не отримана, знаходиться в дорозі
		Нормативні	Запаси, що відповідають запланованим обсягам запасів, необхідним для забезпечення безперебійної роботи підприємства
		Понаднормові	Запаси, що перевищують їх нормативну кількість
4	За наявністю на початок і кінець звітної періоду	Початкові	Величина запасів на початок звітної періоду

Продовження табл. 1.1

1	2	3	4
4	За наявністю на початок і кінець звітної періоду	Кінцеві	Величина запасів на кінець звітної періоду
5	По відношенню до балансу	Балансові	Запаси, що є власністю підприємства і відображаються в балансі
		Позабалансові	Запаси, що не належать підприємству, і знаходяться на ньому через визначені обставини
6	За ступенем ліквідності	Ліквідні	Виробничі та товарні запаси, що легко перетворюються на грошові кошти у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів

		Неліквідні	Виробничі запаси, які неможливо легко перетворити на грошові кошти у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів
7	За походженням	Первинні	Запаси, що надійшли на підприємство ззовні, від інших підприємств і не підлягали обробці на даному підприємстві
		Вторинні	Матеріали і вироби, що після первинного використання можуть застосовуватися вдруге у виробництві
8	За обсягом	Вільні	Запаси, що знаходяться у надлишку на підприємстві
		Обмежені	Запаси, що знаходяться в обмеженій кількості на підприємстві
7	За походженням	Первинні	Запаси, що надійшли на підприємство ззовні, від інших підприємств і не підлягали обробці на даному підприємстві
7	За походженням	Вторинні	Матеріали і вироби, що після первинного використання можуть застосовуватися вдруге у виробництві
8	За обсягом	Вільні	Запаси, що знаходяться у надлишку на підприємстві
		Обмежені	Запаси, що знаходяться в обмеженій кількості на підприємстві
10	За складом і структурою	Запаси виробничі (предмети та засоби праці)	Запаси сировини Запаси основних і допоміжних матеріалів Запаси напівфабрикатів власного виробництва Запаси купівельних напівфабрикатів Запаси комплектуючих виробів, Запаси палива Запаси запчастин Запаси тари і тарних матеріалів Запаси МШП

До виробничих запасів відносяться предмети праці, призначені для використання у виробництві продукції (виконанні робіт, надання послуг) та господарських потреб, придбані для подальшої реалізації або використовувані для обслуговування виробництва (виконання робіт, надання послуг), а також для потреб управління. Класифікація запасів необхідна раціональної організації складського господарства, аналітичного обліку, і навіть для стандартизації, планування, обліку, аналізу, управління запасами та інших потреб підприємства [6, з. 315].

Сировина – це отримані, вироблені самостійно чи придбані за поточні ресурси, які на момент придбання не пройшли жодної стадії промислової

переробки і призначені споживання власним виробництвом як необхідного компонента майбутнього продукту це виробництво.

Матеріали – це придбані за робочі ресурси, призначені для використання у власному виробництві в якості необхідної складової майбутнього продукту цього виробництва або для забезпечення технологічного процесу та контролю. Матеріали за способом включення до собівартості продукції (робіт, послуг) умовно поділяються на основні та допоміжні.

Основні матеріали – це матеріали, що є основою продукту виробництва. Допоміжні матеріали – це матеріали, що використовуються обслуговування і управління виробництвом.

До групи допоміжних матеріалів у зв'язку з особливістю їх використання належать паливо, тара та пакувальні матеріали, запасні частини.

Паливо виділено в окрему групу резервів з урахуванням його народногосподарського значення та специфіки споживання. Паливо ділиться на технологічне, моторне (паливо) та побутове (для опалення).

Тара - це оборотні матеріальні цінності, призначені для перевезення, зберігання та реалізації продукції. Пакувальні матеріали - оборотні матеріальні активи, призначені для виробництва та ремонту тари. Контейнери та пакувальні матеріали включають предмети, що використовуються для пакування та транспортування.

Запасні частини – оборотні матеріальні активи, призначені для використання при ремонті, реконструкції, модернізації обладнання та машин (у тому числі транспортних засобів), ремонту обладнання та машин на замовлення третіх осіб та для використання при гарантійному ремонті таких об'єктів.

Будівельні матеріали - це матеріальні цінності, призначені для використання при капітальному будівництві об'єктів, які будуються господарським чи підрядним способами.

Матеріали, що передаються на переробку, є оборотними матеріальними цінностями, що тимчасово передаються на безоплатній основі підприємством-власником переробним підприємствам для приведення їх у стан, придатний для використання підприємством-власником у запланованих цілях.

Сільськогосподарські ресурси – виробничий фонд сільськогосподарського підприємства чи підприємства, що займається вирощуванням сільськогосподарської продукції у процесі своєї звичайної діяльності.

Ряд ознак, якими класифікуються запаси, як зазначає М.С. Пушкар, - може бути доповнений головним бухгалтером в залежності від інформаційних потреб апарату управління. Він, крім перелічених вище ознак, пропонує таку класифікацію: за групами товарно-матеріальних цінностей - матеріали: лісоматеріали, текстиль, чорні метали, кольорові метали, електротехнічні вироби, лаки та фарби; за вартістю - дорогоцінні, високо-, середньо-і низьковитратні; за способом зберігання - відкрите та закрите зберігання; за частотою вживання - масові, часто - і маловикористовувані [66, с. 248].

Напівфабрикати – це сировина і матеріали, що пройшли певні стадії обробки, але ще готові вироби. При виготовленні виробів вони виконують ту роль, як і основні матеріали, тобто. становлять його матеріальну основу.

Покупні напівфабрикати та комплектуючі – оборотні матеріальні цінності, що купуються на стороні, призначені для використання у власному виробництві як матеріальна основа або необхідне доповнення до матеріальної складової майбутнього продукту цього виробництва.

Цей поділ умовно і часто залежить лише від кількості матеріалу, що використовується для виробництва різних видів продукції.

Виробничі запаси визнаються активом згідно з П(с)БО 9 за обов'язкового дотримання двох умов:

- 1) якщо існує можливість отримання підприємством у майбутньому

економічних вигод, пов'язаних з використанням запасів, тобто якщо сировина (або інші запаси) не використовується у виробничому процесі, наприклад, у зв'язку з втратою необхідних якостей, їх слід виключити зі складу активів і зарахувати на інші операційні витрати звітного періоду. До набрання чинності П(с)БО 9 така сировина враховувалася у складі ТМЦ до моменту її списання чи реалізації;

2) якщо вартість запасів може бути визначена достовірно. Це означає, що таке значення не повинно містити суттєвих помилок і упереджень, і користувачі можуть покладатися на нього тією мірою, як воно відображає або, як очікується, відобразатиме фактичний стан.

Відповідно до п. 5 П(с)БО 9, матеріальні цінності, які навряд чи принесуть економічну вигоду підприємству у майбутньому, не можуть бути визнані активами. Тому необхідно списати з балансу[58]. Згідно з П(с)БО 16 зменшення активів підприємства відноситься до його витрат (стосується лише бухгалтерського обліку) за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Оцінка товарно-матеріальних запасів відіграє значну роль у формуванні облікової політики підприємства. Важливу роль в оцінці товарно-матеріальних запасів відіграє принцип обачності, що передбачає використання бухгалтерських методів оцінки товарно-матеріальних запасів, які мають запобігати завищенню вартості активів.

У зв'язку з дією принципу безперервності оцінка товарно-матеріальних запасів підприємства проводиться виходячи з припущення, що його діяльність продовжуватиметься у майбутньому. Оцінка матеріально-виробничих запасів на підприємстві з урахуванням вимог П(С)БО 9 «Запаси» проводиться на трьох етапах їхнього руху:

- 1) на час вступу виробничих запасів;
- 2) у разі вибуття матеріально-виробничих запасів;
- 3) на звітну дату.

Відповідно до пункту 24 П(С)БО 9 «Запаси», «запаси відображаються в

обліку та звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю чи чистою вартістю реалізації» [58].

Надійшли та вироблені запаси зраховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, що складається із суми фактичних витрат на їх придбання та виготовлення.

Повторення виробництва можливе при відтворенні засобів виробництва та робочої сили. Для цього із вартості, отриманої після реалізації продукту, виділяється відповідна частина на відшкодування вартості засобів виробництва та праці, витрачених у процесі виробництва. Частина вартості товару, яка має бути повторно авансована для продовження виробництва, визначається як витрати виробництва.

Матеріальне зміст витрат виробництва різних етапах економічного розвитку має різну соціальну форму. При традиційному простому товарному виробництві витрати виробництва вимірюються вартістю спожитих засобів виробництва. Витрати праці (живого та уречевленого) простого товаровиробника у суспільно необхідних пропорціях збігаються з вартістю товару. Фонд індивідуального споживання виробника є частиною валового доходу. Його обсяг визначається величиною валового доходу та пропозиції, яка враховується при його розподілі на споживання та накопичення.

У розвиненому товарному господарстві фонд індивідуального споживання виробника є змінним капіталом, що витрачається на наймання робочої сили. Цей фонд виступає як як категорія розподілу (частина національного доходу), а й як категорія виробництва (частина авансованого капіталу). Перетворення фонду споживання змінний капітал є причиною з'єднання елементів з (вартість засобів виробництва) і V одну категорію «витрати виробництва». Соціально-економічна сутність витрат виробництва у тому, що вони відбивають виробничі відносини щодо вартості власне капіталу, а чи не праці виробництва продукції. В умовах розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки поступово зникає протиставлення праці та капіталу (шляхом демократизації останнього, акціонерної та товариської

власності). Відносини між працівником і роботодавцем все більше набувають характеру співпраці. Отже, відбуваються зміни у соціально-економічній сутності витрат виробництва.

Вибір певних ресурсів виробництва певного товару означає неможливість виробництва будь-якого альтернативного товару. Звідси випливає, що існує втрачена корисність або опосередкована корисність, яку можна отримати від виробництва альтернативного товару, використання альтернативних ресурсів.

Склад витрат суб'єкта господарювання характеризується причинно-наслідковими зв'язками, що визначаються видом діяльності та іншими факторами. Сьогодні не проблема визначити, які витрати відносяться до операційних, фінансових, інвестиційних чи аварійних. Набагато більший інтерес представляє їхня класифікація всередині кожного виду [73, с. 167].

Змінені витрати з погляду окремої фірми (підприємства) поділяються на зовнішні та внутрішні. Зовнішні (чи явні) витрати пов'язані з придбанням фірмою ресурсів (тобто це видатки сировину, матеріали, робочої сили й т. буд.). При цьому змінені витрати дорівнюють вигоді, яку можна отримати, якщо використовувати альтернативний ресурс при тих же витратах.

Внутрішні (чи неявні) витрати пов'язані з використанням факторів виробництва, що належать самій фірмі (грошовий капітал, технічне та інше обладнання, підприємницькі здібності тощо), а також з деякими її перевагами (місце розташування, престижність).) марки та ін.). При цьому змінені витрати дорівнюють вигоді, яку можна отримати від альтернативного використання власних ресурсів.

Витрати підприємця виробництва певного обсягу продукції залежить від періоду, протягом якого можлива зміна використовуваних ресурсів.

Протягом короткого часу деякі ресурси (обладнання, машини, будівлі тощо) залишаються незмінними. Кількість інших ресурсів (праця, сировина, допоміжні матеріали тощо) може змінюватися. У зв'язку з цим розрізняють поняття «постійні» та «змінні витрати». Останні змінюються залежно від

зміни обсягу виробництва. У межах виробничих потужностей величина постійних витрат залежить від кількості створюваної продукції. Постійні витрати виникають навіть тоді, коли продукт не створено (амортизація, опалення, освітлення, реклама, страхування, орендні платежі). Для розширення виробництва необхідно, передусім, відповідно збільшити кількість змінних ресурсів і інтенсивніше використовувати існуючі виробничі потужності.

Протягом тривалого періоду ви можете змінювати кількість зайнятих ресурсів, включаючи виробничі потужності. Відповідно, всі ресурси у період розглядаються як змінні.

Отже, змінні витрати – це витрати, загальна сума яких певний час залежить від обсягу виробленої продукції. У свою чергу, їх можна поділити на пропорційні та непропорційні.

Пропорційні витрати змінюються прямо пропорційно до обсягу виробництва. До пропорційних належать переважно витрати на сировину, основні матеріали, комплектуючі, відрядна оплата праці робітників.

Непропорційні витрати поділяються на прогресивні та дегресивні. Прогресивні витрати збільшуються більше, ніж випуск. Вони виникають, коли збільшення обсягу виробництва потребує великих витрат за одиницю продукції. Це, наприклад, витрати на прогресивну відрядну заробітну плату, додаткові рекламно-збутові витрати тощо.

Сума постійних і змінних витрат фірми при виробництві певної кількості продукції складає повні (загальні) витрати, їх можна розрахувати як витрати на виробництво однієї одиниці продукції плюс додаткові витрати на виробництво другої плюс додаткові витрати на виробництво третіх і т. д., в тому числі р-в одиниці виробленої продукції. Збільшення кількості продукції супроводжується збільшенням загальних витрат. Структура витрат відноситься до співвідношення цих двох видів витрат у загальних витратах.

Значна увага у вирішенні проблеми класифікації витрат приділялася на рівні законодавчих актів України, зокрема, «Методичних рекомендацій щодо

планування, обліку та обчислення собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості», «Методичних рекомендацій щодо формування складу витрат та порядок їх планування у торговій діяльності» (далі - методичні рекомендації) та ін. Так, О. В. Карпенко зазначає угруповання витрат у методичних рекомендаціях за дев'ятьма ознаками (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація витрат	
Ознаки	Витрати
1. За центрами відповідальності (місцем виникнення витрат)	Витрати виробництва, цеху, дільниці, технологічного переділу, служби
2. За видами продукції, робіт, послуг	Витрати на вироби, типові представники виробів, групи однорідних виробів, одноразові замовлення, напівфабрикати, валову, товарну, реалізовану продукцію
3. За єдністю складу (однорідністю витрат)	Одноелементні, комплексні
4. За видами витрат	Витрати за економічними елементами, витрати за статтями калькуляції
5. За способом перенесення вартості на продукцію	Витрати прямі та непрямі
6. За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат	Витрати змінні та постійні
7. За календарними періодами	Витрати поточні, довгострокові, одноразові
8. За доцільністю витрачання	Продуктивні та непродуктивні
9. За визначенням відношення до собівартості продукції	Витрати на продукцію та витрати періоду

Для визначення фінансового результату за видами діяльності у Плані рахунків передбачено класифікацію витрат залежно від виду діяльності (витрати від основної діяльності, витрати від участі у капіталі, фінансові витрати, інші витрати від основної діяльності, витрати від надзвичайних подій) та за економічними елементами.

Досить загальними класифікаційними ознаками є: за економічними ознаками; розрахункові статті; за способом включення до собівартості; за складом витрат; залежно від обсягу діяльності.

Щоб акцентувати увагу головному, приймемо знак за способом віднесення витрат за собівартість продукції, де виділяють прямі і непрямі

витрати.

Собівартість як синтетичний показник відбиває всі сторони діяльності підприємства. Рівень прибутку залежить від рівня витрат виробництва, інше незмінно.

Усі виробничі витрати входять у собівартість окремих видів продукції, робіт, послуг чи групи однорідної продукції.

Для цілей управління витрати на підприємстві найчастіше групуються за двома критеріями:

- Економічні елементи;
- Калькуляція статей витрат.

Під елементами витрат розуміють економічно однорідні види витрат. Відповідно до «Типового положення про планування, облік та калькуляцію собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.1996. № 473 витрати, що включаються до собівартості продукції (робіт, послуг), групуються за елементами (табл. 1.3).

До складу елемента «Матеріальні витрати» входять витрати на сировину та матеріали, покупні комплектуючі та напівфабрикати, роботи та послуги виробничого характеру, які виконують треті особи, паливно-енергетичні витрати. З вартості матеріальних ресурсів, включених у собівартість продукції, розраховується вартість відходів.

Таблиця 1.3

Витрати операційної діяльності за елементами

Елементи витрат	Склад елементів витрат
Матеріальні витрати	Сировина та основні матеріали; купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби; паливо й енергія; запасні частини; будівельні матеріали; тара й тарні матеріали; допоміжні та інші матеріали
Витрати на оплату праці	Заробітна плата за окладами й тарифами; премії та заохочення; матеріальна допомога та компенсаційні виплати; оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу; інші витрати на оплату праці
Відрахування на соціальні заходи	Відрахування на пенсійне забезпечення, соціальне страхування, страхові внески на випадок безробіття; відрахування на індивідуальне страхування персоналу підприємства; відрахування на інші соціальні

	заходи
Амортизація	Сума нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів
Інші операційні витрати	Витрати операційної діяльності, які не ввійшли до складу вищезазначених елементів: витрати на відрядження; послуги зв'язку; плата за розрахунково-касове обслуговування, тощо.

Склад таких елементів витрат як “Витрати на оплату праці”, “Відрахування на соціальні заходи” та “Амортизація основних фондів та нематеріальних активів” регулюється вищезгаданим типовим положенням, а також Законом України від 22.05.1997р. №283/97- ВР “Про оподаткування прибутку підприємств” із змінами та доповненнями.

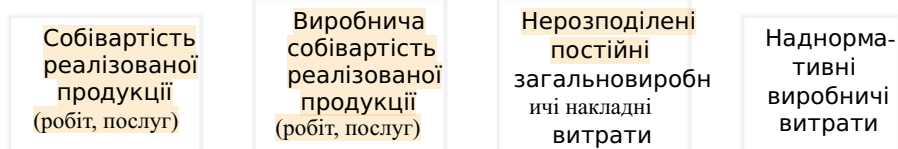
До елемента “Інші витрати” відносяться витрати, пов'язані з управлінням виробництвом, організацією діяльності підприємства.

Структура витрат за економічними елементами відображає матеріаломісткість, трудомісткість і фондомісткість виробництва. Групування витрат за економічними елементами використовується при складанні кошторису витрат на виробництво по підприємству, цеху чи іншим об'єктам управління витратами. Таке групування кількісно відображає скільки і яких витрат буде або фактично здійснено. Але воно не показує призначення витрат виробництва, їх зв'язок з результатами виробництва і доцільність. Усунути цей недолік дозволяє перегрупування витрат виробництва, який передбачає виділення серед них:

- основних витрат, безпосередньо спрямованих на виробництво продукції (робіт, послуг) і нерозривно пов'язаних з технологічним процесом;
- витрат на обслуговування виробництва і управління;
- витрат на збут і реалізацію продукції.

Перегрупування витрат виробництва здійснюється за калькуляційними статтями собівартості.

Собівартість реалізованої продукції складається з виробничої собівартості реалізованої продукції, нерозподілених постійних загально-виробничих накладних витрат і наднормативних виробничих витрат. (рис. 1.1).

1.2. Політика управління виробничими запасами та собівартістю продукції підприємства

Управління запасами є складним комплексом заходів, в якому задачі фінансового менеджменту тісним чином переплітаються із задачами виробничого менеджменту і маркетингу. Всі ці задачі підлегли єдиній меті — забезпеченню безперебійного процесу виробництва і реалізації продукції при мінімізації поточних витрат по обслуговуванню запасів.

Ефективне управління запасами дозволяє понизити тривалість виробничого і всього операційного циклу, зменшити поточні витрати на їх зберігання, вивільнити з поточного господарського обороту частину фінансових коштів, реінвестуючи їх в інші активи. Забезпечення цієї ефективності досягається за рахунок розробки і реалізації спеціальної фінансової політики управління запасами.

Політика управління запасами є частиною загальної політики управління оборотними активами підприємства, що полягає в оптимізації загального розміру і структури запасів товарно-матеріальних цінностей, мінімізації витрат по їх обслуговуванню і забезпеченні ефективного контролю за їх рухом.

Розробка політики управління запасами охоплює ряд послідовно виконуваних етапів робіт, основними з яких є (рис. 1.2).

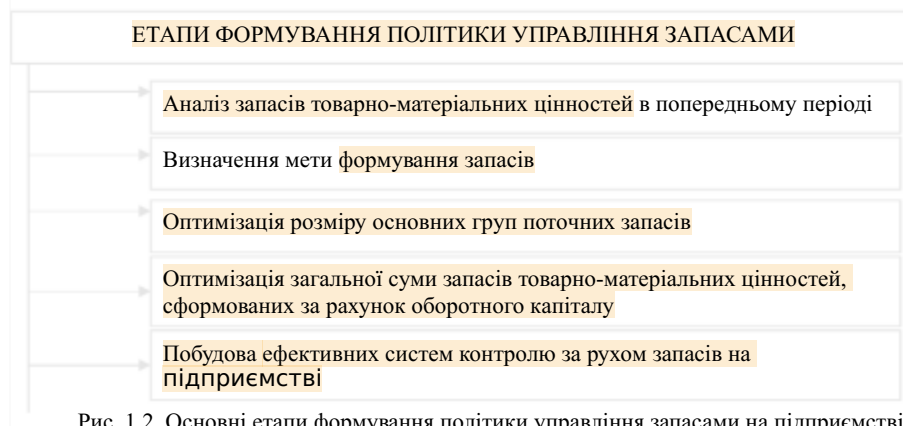

Рис. 1.2. Основні етапи формування політики управління запасами на підприємстві

1. Аналіз запасів товарно-матеріальних цінностей за попередній період. Основною метою такого аналізу є виявлення рівня забезпеченості виробництва та реалізації продукції відповідними запасами товарно-матеріальних цінностей у попередньому періоді та оцінка ефективності їх використання. Аналіз проводиться у розрізі основних видів резервів.

- на першому етапі аналізу розглядаються показники загальної суми запасів товарно-матеріальних цінностей – темпи її динаміки, частка в обсязі оборотних коштів та ін.

- на другому етапі аналізу вивчається структура запасів у розрізі їх типів та основних груп, виявляються сезонні коливання їх розмірів.

- на третьому етапі аналізу вивчається ефективність використання різних видів та груп запасів та їх обсяг у цілому, що характеризується показниками їх оборотності.

- на четвертому етапі аналізу вивчаються обсяг та структура поточних витрат на утримання запасів у розрізі окремих видів цих витрат.

2. Визначення цілей формування запасів. Запаси виробничих запасів можуть створюватися на підприємстві для різних цілей:

а) забезпечення поточної виробничої діяльності (поточні запаси сировини та матеріалів);

б) накопичення сезонних запасів, які забезпечують господарський процес у майбутньому періоді (сезонні запаси сировини та матеріалів) та ін.

У процесі формування політики управління запасами вони класифікуються відповідним чином для забезпечення подальшої диференціації методів управління ними.

3. Оптимізація розміру основних груп поточних запасів. Така оптимізація пов'язана з попереднім розподілом усієї сукупності запасів товарно-матеріальних цінностей на два основні види - виробничі (запаси сировини, матеріалів та напівфабрикатів) та запаси готової продукції. У розрізі кожного з цих видів виділяють запаси поточного зберігання - частина

запасів, що утворюються на регулярній основі та рівномірно споживаються в процесі виробництва продукції або її замовників, що постійно оновлюються.

Для оптимізації розміру поточних запасів використовується ряд моделей, серед яких найбільшого поширення набула модель Економічно обгрунтованого обсягу замовлення (EOQ). Її можна використовувати для оптимізації розміру запасів.

Механізм розрахунку моделі EOQ ґрунтується на мінімізації загальних операційних витрат на придбання та зберігання запасів на підприємстві. Ці операційні витрати заздалегідь поділяються на дві групи: а) сума витрат на розміщення замовлень (включаючи витрати на транспортування та одержання товарів); б) суми витрат із зберігання товарів складі.

4. Оптимізація загальної суми запасів товарно-матеріальних цінностей, які включаються до складу оборотних засобів. Розрахунок оптимального розміру запасів кожного виду (загалом і за основними групами їхньої номенклатури, що враховується) здійснюється за формулою:

$$Z_{п} = (N_{пз} \times O_{о}) + Z_{сз} + Z_{цп} \quad (1.1)$$

де $Z_{п}$ - оптимальна сума запасів на кінець даного періоду;

$N_{пз}$ - норматив запасів поточного зберігання в днях обороту;

$O_{о}$ - одинденний обсяг виробництва (для запасів сировини і матеріалів)

в майбутньому періоді;

$Z_{сз}$ - планована сума запасів сезонного зберігання;

$Z_{цп}$ - планована сума запасів цільового призначення інших видів.

5. Побудова ефективних систем контролю руху запасів для підприємства. Основним завданням таких систем управління, що є складовою фінансового контролінгу підприємства, є своєчасне розміщення замовлень на поповнення запасів і залучення до господарського обороту їх надмірно сформованих видів.

Серед систем управління запасами у країнах із розвинутою економікою широко використовується «система ABC». Суть цієї системи контролінгу полягає у розподілі всієї сукупності матеріально-виробничих запасів на три

категорії залежно від їх вартості, обсягу та періодичності витрачання, негативних наслідків їх відсутності для ходу операцій та фінансових результатів тощо.

До категорії «А» відносяться найдорожчі види запасів із тривалим циклом замовлення, що потребують постійного контролю у зв'язку з тяжкістю фінансових наслідків, спричинених їх дефіцитом. Частота ввезення цієї категорії запасів визначається, як правило, на основі «Моделі EOQ». Перелік конкретних товарно-матеріальних цінностей, що входять до категорії «А», зазвичай обмежений та потребує щотижневого контролю.

До категорії «Б» належать товарно-матеріальні цінності, що мають менше значення для забезпечення безперебійного операційного процесу та формування кінцевих результатів фінансової діяльності. Запаси цієї групи зазвичай відстежуються раз на місяць.

До категорії «С» відносяться всі інші малоцінні запаси, які не відіграють істотної ролі у формуванні кінцевих фінансових результатів. Обсяги покупок таких цінностей можуть бути досить значними, тому контроль за їх переміщенням здійснюється раз на квартал.

Таким чином, основне управління запасами за системою ABC зосереджено на найважливіших їх категоріях з позицій забезпечення безперервності діяльності підприємства та формування кінцевих фінансових результатів.

У процесі розробки політики управління запасами повинні бути заздалегідь передбачені заходи щодо прискорення залучення в обіг надлишкових запасів. Це забезпечує вивільнення частини фінансових ресурсів, а також зниження суми втрат товарно-матеріальних цінностей у процесі їх зберігання.

Витрати, пов'язані з діяльністю підприємства, не можна розглядати як твердо фіксований показник або як область, що не піддається впливу. Вони можуть і повинні стати об'єктом контролю.

Управління витратами є процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями і носіями при постійному контролі рівня витрат та стимулюванні їх зниження [18, с. 44]. Це важлива функція господарського механізму будь-якого підприємства.

Успіх підприємства залежить від двох умов: обсягу та якості виконуваних підприємством функцій та завдань (обсяги виробництва, реалізації продукції, надання послуг тощо); та оптимальне використання ресурсів. Отже, управління витратами означає покращення управління усіма аспектами діяльності підприємства.

Управління вважається ефективним, якщо воно:

- правильний облік та звітність з логічної класифікації витрат та можливість їх повного та глибокого аналізу;
- віднесення видатків на відповідні підрозділи, служби, функції, окремих осіб, тобто встановлення міри відповідальності за їх використання;
- прогнозування та планування витрат, складання кошторису витрат на майбутній період з урахуванням інших показників та особливостей підприємства.

Система управління витратами є одним із підсистем загальної системи управління підприємством. З ним тісно пов'язані такі підсистеми управління: обсяги виробництва та реалізації, запаси, виручка (дохід), прибуток.

Елементами моделі управління витратами є: ціль системи; об'єкт та суб'єкт господарювання, що перебувають під впливом попиту та пропозиції на ринку та визначають суспільно необхідні витрати; група елементів, що утворюють безпосередній інформаційний зв'язок із об'єктом управління; керовані та некеровані фактори, що впливають на основні елементи систем.

Процес управління витратами для підприємства досить складний, оскільки потребує врахування різноспрямованих інтересів: держави, галузей, підприємств, контрагентів, споживачів.

Для забезпечення ефективного управління витратами на підприємстві має бути сформована відповідна система управління витратами (рис. 1.3).

Основне завдання створення системи управління витратами на підприємстві полягає в тому, щоб об'єднати ці інтереси та створити саморегулюючий механізм їх формування та зміни.

Система управління витратами підприємства – це система економічних засобів та методів спрямованого на інтереси галузі, підприємства, працівника з метою їх оптимального узгодження з інтересами споживачів та всього суспільства в цілому для дотримання відповідних суспільно необхідних пропозицій щодо формування витрат [63, с. 127].

Рис. 1.3. Модель управління витратами підприємства

Функції системи управління витратами визначаються поставленими перед нею завданнями:

- організація інформаційного забезпечення відповідно до змісту, складу та структури витрат та завдань;
- оцінка можливостей формування витрат у поточному та запланованому періоді діяльності відповідно до умов функціонування підприємства;
- Повний аналіз витрат у динаміці та за поточний період;
- прогнозування розміру витрат з використанням можливих методів для різних обсягів виробництва та планового розміру прибутку;
- планування діапазону допустимих меж рівня витрат, тобто їх максимальних та мінімальних значень;
- нормування витрат у розрізі статей витрат;
- Забезпечення своєчасного доведення планового рівня витрат до виконавчих органів центрів відповідальності, фізичних осіб;
- контроль та оперативне управління витратами з урахуванням зміни умов функціонування підприємства та кон'юнктури товарного ринку;
- вдосконалення обліку витрат та пошук резервів для їх подальшого зниження.

Якість управління витратами на підприємстві характеризується показником їх керованості, тобто можливістю оперативного та динамічного впливу на розмір витрат відповідно до змін у системі економічних методів та засобів.

На практиці іноді зустрічається застаріла точка зору, згідно з якою витрати підприємства мають бути знижені за будь-яку ціну до мінімального

рівня. І кожна пропозиція підвищити витрати на рекламу, збільшити кількість оперативного персоналу, підвищити кваліфікацію робітників вважається марнотратством. Відмова від таких пропозицій викликає звуження можливостей подальшого розвитку підприємства, зниження продуктивності праці, уповільнення темпів виробництва та реалізації продукції та прибутку. Проте останнім часом, як свідчить зарубіжний досвід, все більшого поширення набуває інша точка зору на керування витратами, а саме їх оптимізація. Необхідно і можливо зазнати додаткових витрат для збільшення виробництва та реалізації продукції, залучення нових постачальників та клієнтів, підвищення якості обслуговування, створення іміджу підприємства.

У сучасних умовах значно зростає значимість управління операційними витратами та контролю за ними. Ефективність цієї діяльності оцінюється у взаємозв'язку з підсумковими показниками соціально-економічної діяльності.

Ефективне управління витратами має включати скорочення та усунення тих витрат, які не є доцільними, ефективними на підприємстві, тобто не сприяють збільшенню обсягів виробництва та реалізації продукції, одержанню цільового прибутку.

Оптимізація виробничих витрат одна із вирішальних умов зростання прибутку підприємства.

З метою оптимізації витрат на підприємстві при їх формуванні доцільно забезпечити виконання таких умов:

- Збільшення загальної суми витрат не повинно перевищувати збільшення виручки від продажів (доходів);
- мінімальний рівень витрат може бути досягнуто за такого обсягу виробництва та реалізації, коли граничні витрати рівні за величиною середнім витратам. Подальше збільшення обсягу діяльності призведе до збільшення розміру середніх витрат, що є неефективним;
- зниження собівартості не повинно викликати негативних явищ: зниження якості продукції та, як наслідок, погіршення якісних показників підприємства;

- сума витрат має бути пов'язана із забезпеченістю підприємства ресурсами, прогнозні значення витрат мають визначатися з урахуванням ресурсних обмежень, розрахунки мають забезпечувати їхнє найбільш оптимальне використання;

- домагатися відповідності зміни витрат змін обсягів та характеристик підприємства, його завдань, вимог споживачів до якості та асортименту продукції тощо.

У цілому нині функції апарату управління сфері витрат, показані на рис. 1.4:

- а) планування;
- б) координація;
- в) контроль;
- г) ухвалення рішення.

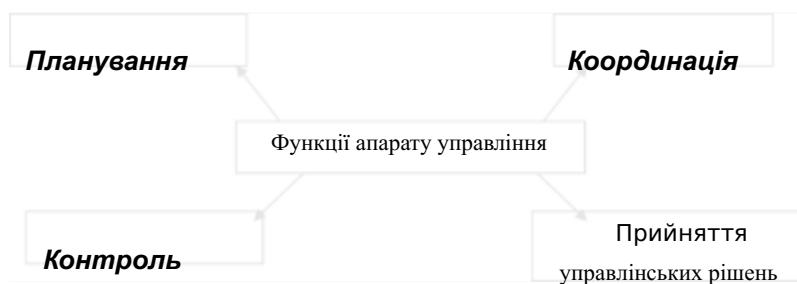

Рис. 1.4. Функції апарату управління

Функція планового управління включає вибір довгострокових і поточних цілей і розробку стратегічних планів їх досягнення.

Здійснюючи координуючу функцію, апарат управління повинен вирішити, як найкраще згрупувати ресурси підприємства, що забезпечують виконання планів.

Контроль передбачає забезпечення виконання рішень встановленими методами та способами та використання зворотного зв'язку, щоб мета підприємства та його стратегічні плани реалізовувалися якнайкраще.

Прийняття рішень означає вибір найкращого варіанта досягнення мети підприємства. Хоча повних та простих відповідей для фахівця з аналізу витрат не існує, у жодному разі не можна ігнорувати фактор рентабельності, тоді як накопичені та грамотно використані дані про витрати можуть відіграти важливу роль у прийнятті остаточної відповіді.

Управління витратами на підприємстві необхідне для оцінки факторів рентабельності, вибору правильних замовлень, планування майбутньої діяльності, оцінки запасів та їх оцінки, розподілу та мінімізації витрат; визначити рівень беззбитковості, можливі фінансові результати за зміни ціни продажу; для бюджетування та аналізу відхилень; для прийняття нестандартних рішень, наприклад, таких, як "виробляти або продавати", "продавати нижче ціни конкурентів" і т.п. Безумовно, значною мірою специфіка прийняття рішень визначається особливостями конкретного підприємства, її технологія, організаційна структура та становище над ринком. Однак є і типові рішення, які на практиці повинен приймати кожен керівник: рішення про обсяг та структуру виробництва; вибір між власним виробництвом та купівлею напівфабрикатів; рішення про визначення нижньої межі ціни продукції.

Критерієм ефективності оперативного управління та контролю витрат є їх зв'язок з кінцевими показниками господарської діяльності - обсягом виробництва та реалізації продукції та прибутком, який у ринкових умовах повинен мати тенденцію до збільшення. Проте конкуренція стає суттєвим стримуючим чинником зростання витрат підприємства. Тому, щоб вижити за умов конкуренції, підприємство має забезпечити більш високі темпи зростання якісних показників діяльності - прибутку та виручки (виручки), порівняно з темпами зростання його витрат.

Отже, систематична поглиблена оцінка поточних витрат, запровадження резервів їх оптимізації у практику господарської діяльності дозволить підвищити економічну ефективність та конкурентоспроможність підприємства.

1.3. Вплив виробничих запасів та собівартості продукції на формування прибутку підприємства

Прибуток як кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства представляє собою різницю між загальною сумою доходів і витратами на виробництво і реалізацію продукції.

На формування прибутку як фінансового показника роботи підприємства, що відзначається в бухгалтерському обліку, в офіційній звітності суб'єктів господарювання, впливає встановлений порядок визначення фінансових результатів діяльності; обчислення собівартості продукції (робіт, послуг); загальногосподарських витрат; визначення прибутку (збитків) від фінансових операцій, іншої діяльності.

На рис. 1.5 відображено порядок формування чистого прибутку підприємства за окремими етапами, які відображають черговість розподілу доходу підприємства під час його трансформації в чистий прибуток.

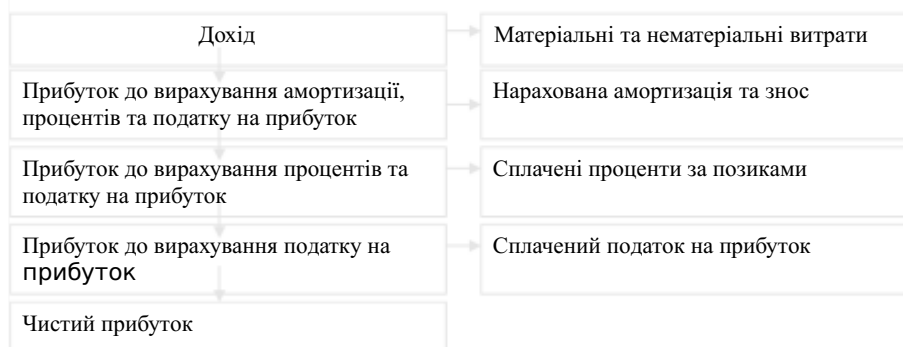

Рис. 1.5. Порядок формування чистого прибутку підприємства

Згідно Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати”, прибуток - сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Збитки - перевищення суми витрат над сумою доходів, для одержання яких здійснені ці витрати.

Тому собівартість продукції є найважливішим показником економічної ефективності її виробництва. У ній відбиваються всі сторони господарської діяльності, акумулюються результати використання всіх виробничих ресурсів. Від її рівня залежать фінансові результати діяльності підприємства, темпи розширеного відтворення, фінансовий стан суб'єктів господарювання, конкурентоспроможність продукції.

Зменшення рівня собівартості продукції збільшує прибуток підприємства. Тому ефективне управління виробничими запасами та собівартістю продукції спрямоване на підвищення прибутку підприємства.

Важливим питанням управління виробничими запасами та собівартістю продукції є вивчення і вимір впливу факторів на величину досліджуваних економічних показників. Без глибокого всебічного вивчення факторів не можна зробити обґрунтованих висновків про результати діяльності підприємства, виявити резерви, обґрунтувати плани та управлінські рішення.

Зміна обсягу виробництва спричиняє відносну зміну величини постійних витрат на одиницю (на одну гривню) продукції.

Відносна економія постійних і умовно-постійних витрат визначається за формулою:

$$E_{пв} = \frac{T \times В_{пз}}{100}, \quad (1.2)$$

де $E_{пв}$ – економія постійних витрат;

T_1 – темп приросту виробленої продукції в звітному періоді порівняно з базовим, у відсотках;

$В_{пз}$ – сума постійних витрат звітного періоду.

Зміна структури (номенклатури та асортименту продукції) є одним з найважливіших чинників зміни рівня витрат у багатомономенклатурному виробництві.

Під зміною структури продукції розуміють зміну питомої ваги окремих її видів у загальному обсязі виробництва, пов'язаному з освоєнням нових та

припиненням виробництва застарілих виробів, з неоднаковими темпами зростання випуску різних видів продукції.

Вплив зміни структури продукції розраховується на підставі показників зміни витрат за такими статтями калькуляції: матеріальні витрати, витрати на оплату праці з відрахуваннями, витрати на дотримання та експлуатацію устаткування, інші виробничі витрати, позавиробничі витрати.

Зміна технічного рівня виробництва виявляється в економії матеріальних та трудових витрат за напрямками:

- впровадження нової та удосконалення технології, що застосовується, механізація та автоматизація виробничих процесів;

- розширення масштабів застосування нової техніки;

- застосування нових видів сировини і матеріалів та поліпшення їх

використання;

- зниження трудомісткості одиниці продукції;

- підвищення якості та удосконалення конструкції і технічних характеристик виробів.

Сума економії від впровадження технічних заходів розраховується за формулою:

$$E_{\text{пв}} = \text{Впп} - \text{Впк}, \quad (1.3)$$

де $E_{\text{пв}}$ – економія поточних витрат;

Впп – поточні витрати на річний обсяг виробництва продукції (робіт, послуг) до впровадження технічних заходів;

Впк – поточні витрати на річний обсяг виробництва продукції (робіт, послуг) після впровадження технічних заходів.

У розрахунках за напрямом “Застосування нових видів сировини і матеріалів та поліпшення їх використання” враховується економія, одержана в результаті здійснення заходів раціонального використання сировини та матеріалів:

- поліпшення використання природної сировини шляхом зменшення її витрат під час первинної обробки, повнішого добування корисних компонентів;

- поліпшення використання сировини у виробництві;

- застосування заміників;

- повніше використання відходів сировини та матеріалів у виробництві, впровадження безвідходних технологій.

Економія від зниження матеріальних витрат визначається за формулою:

$$E_{MB} = N_0 C_0 - N_1 C_1 \times K_1 \quad (1.4)$$

де E_{MB} – економія від зменшення матеріальних витрат;

N_0, N_1 – норма витрат сировини, матеріалів, палива, енергії відповідно до і після впровадження заходів;

C_0, C_1 – ціна натуральної одиниці сировини, матеріалів, палива, енергії на одиницю продукції відповідно до і після впровадження заходів;

K_1 – кількість одиниць продукції, що вироблена з початку впровадження заходів до кінця звітнього періоду.

Зміна технічного рівня виробництва виявляється в економії трудових витрат за рахунок зниження трудомісткості виробництва одиниці продукції. Економія заробітної плати з відрахуваннями в результаті зниження трудомісткості виробництва одиниці продукції визначається за формулою:

$$E_3 = \left[(T_0 C_0 - T_1 C_1) \times \left(1 + \frac{V_d}{100}\right)^x \times \left(1 + \frac{V_v}{100}\right) \right] \times K_1 \quad (1.5)$$

де E_3 – економія заробітної плати з відрахуваннями;

T_0, T_1 – трудомісткість виробництва одиниці продукції в нормо-годинах до і після впровадження заходів;

C_0, C_1 – середньогодинна тарифна ставка робітника до і після впровадження заходів;

V_d – середній відсоток додаткової заробітної плати для даної категорії робітників;

B_v – встановлені відсотки відрахувань на соціальні заходи;

K_1 – кількість продукції, що виробляється з початку впровадження заходів до кінця звітнього періоду.

Зміна організації виробництва та умов праці виявляється в економії витрат за напрямками:

- а) впровадження нових виробництв, цехів та агрегатів;
- б) спеціалізація та кооперування виробництва;
- в) зміни в організації та обслуговуванні виробництва і праці;
- г) зміни в організації управління виробництвом;
- д) зміни в умовах матеріально-технічного забезпечення;
- е) усунення зайвих витрат і збитків.

Зміни в умовах матеріально-технічного забезпечення розраховуються на основі аналізу господарських зв'язків. До резервів економії витрат з матеріально-технічного забезпечення виробництва належать:

- забезпечення ресурсами в необхідному асортименті та зменшення збитків внаслідок використання матеріалів, що не відповідають технологічним вимогам за розмірами, якістю та іншими властивостями, зменшення збитків під час транспортування та зберігання матеріалів;

- зменшення витрат у результаті змін форм постачання, забезпечення його регулярності і надійності;

- зменшення витрат шляхом раціоналізації господарських зв'язків та вибору оптимальних схем доставки сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, покупних напівфабрикатів, палива.

Ефективність управління оборотними активами підприємства, до яких відносяться матеріально-виробничі запаси впливає на результати його фінансово-господарської діяльності і обумовлюється багатьма факторами – як зовнішніми, так і внутрішніми.

Раціональному використанню матеріальних ресурсів на підприємстві сприяє реалізація сучасних концепцій управління виробничими запасами.

Значні резерви підвищення ефективності діяльності підприємства закладені, зокрема, в раціональному управлінні матеріально-виробничими запасами.

Для управління витратами, їх стабілізації і систематичного зниження необхідні розрахунки і нормування на всіх стадіях життєвого циклу продукції. За відсутності розрахунків і нормування витрати мають стихійний характер, не піддаються управлінню і мають тенденцію до зростання, що знижує конкурентоспроможність продукції. Нормативна база використовується при прогнозуванні та плануванні витрат, організації і регулюванні виробничого процесу, оплаті та мотивації праці, обліку і аналізі витрат. Постійне порівняння фактичних витрат з нормативними дозволяє виявити резерви їх зниження.

Отже, систематична глибока оцінка поточних витрат, впровадження резервів їх оптимізації в практику господарської діяльності дозволить підвищити економічну ефективність і конкурентоспроможність підприємства.

Підсумовуючи викладене, можна зробити наступний висновок:

- собівартість продукції є найважливішим показником економічної ефективності її виробництва. У ній відбиваються всі сторони господарської діяльності, акумулюються результати використання всіх виробничих ресурсів, у тому числі виробничих запасів. Від її рівня залежать фінансові результати діяльності підприємства, темпи розширеного відтворення, фінансовий стан суб'єктів господарювання, конкурентоспроможність продукції;

- витрати виробництва це те, у що обходиться створення продукту підприємству. Вони є якісним показником діяльності підприємства, показником його ефективності. Витрати можуть бути згруповані за різними ознаками. Важливе аналітичне значення має системний поділ на постійні і змінні. Постійні витрати протягом короткого часу залишаються незмінними, змінні змінюються з обсягом виробництва; важливим аспектом, що впливає на класифікацію витрат, є встановлення взаємозв'язку між величиною витрат і відповідними управлінськими рішеннями; кількість ознак класифікації витрат та їх видів повинна відповідати кількості типових проблем для

40

підприємства; систематична глибока оцінка поточних витрат, впровадження резервів їх оптимізації в практику господарської діяльності дозволить підвищити фінансові результати, економічну ефективність і конкурентоспроможність підприємства.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ТА СОБІВАРТІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО»

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

База нашого дослідження: ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» Основний вид діяльності: 23.61 Виготовлення виробів із бетону для будівництва. Інші: 77.33 Надання в оренду офісних машин і устаткування, у тому числі комп'ютерів. 77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів,

н.в.і.у. 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням. Зареєстроване 31.05.2018 за адресою: Україна, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, пр.Поля Олександра, буд. 5.

Основною концепцією у роботі є проектування та впровадження у всі галузі будівництва: нові розробки та технології.

Служба контролю якості та лабораторія постійно стежать за дотриманням технології на кожному етапі виробництва, що зводить до нуля можливість шлюбу та створення низькосортних залізобетонних конструкцій. Всі без винятку залізобетонні та залізобетонні вироби, що надходять у продаж, проходять перевірку на відповідність стандартам та підсумковий контроль.

Основні напрями діяльності:

1) Гнучка та різання залізобетонної арматури

Використовуючи верстат для різання/згинання арматури, ми можемо нарізати в 3-4 рази більше арматури. Перевага арматурного верстата в тому, що дозволяє виробляти безліч однакових деталей.

2) Плазмове різання металу

Перевагою плазмового різання є висока швидкість обробки металу завтовшки до 50 мм. Незалежно від товщини сталеві основи зрізи виходять досить точними і без задирок, а боковини не вимагають додаткового шліфування.

3) Контактне зварювання арматури (сітки)

Поєднання прецизійного обладнання та безперервного процесу виготовлення сітки з розмірами осередків за заданою програмою дозволяє проводити контактне зварювання з максимальною точністю та в промислових обсягах.

4) Послуги правильної розкрійної машини

Правильно-відрізний верстат (ГТ 5-14Б) призначений для виправлення та різання круглої холоднокатаної та гарячекатаної арматури з

рулонів на готові мірні стрижні з максимальною точністю.

5) Проектування залізобетонних конструкцій

В даний час будівництво як житлових, так і промислових будівель практично неможливе без залізобетонних елементів. А також мости, гідротехнічні споруди, шляхопроводи та багато інших споруд.

6) Доставка ЗБВ

Незважаючи на те, що залізобетонні вироби є практично невід'ємною частиною будівництва багатьох типів будівель та споруд, вивозити їх самостійно досить проблематично, незручно та дорого.

7) Виготовлення форм для ЗБВ

Як би не розвивалися технології у будівництві, залізобетон існує і ще довго залишатиметься найпоширенішим матеріалом. Завдяки поєднанню бетону та сталі виходять найміцніші та якісні конструкції, що служать на благо людини багато десятиліть.

8) Забезпечення будівництва

Щоб процес будівництва проходив без простоїв та втрат, головне правильно його організувати. Адже погодьтеся, якщо на якомусь етапі виникають труднощі, або щось йде не за планом, це може вибити з колії та завдати серйозної шкоди як забудовнику, так і інвесторам.

Для розкриття повнішої картини діяльності підприємства проведемо горизонтальний та вертикальний аналіз майна підприємства.

Майно підприємства становлять виробничі і невиробничі фонди, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства. Майно підприємства спочатку створюється за рахунок майна, переданого йому засновниками у виді внесків.

Джерелами формування майна підприємства є:

грошові та матеріальні внески засновників;

доходи, одержані від реалізації продукції, послуг, інших видів господарської діяльності;

доходи від цінних паперів;

кредити банків та інших кредиторів;
капітальні вкладення і дотації з бюджетів;
майно, придбане в інших суб'єктів господарювання, організацій та громадян у встановленому законодавством порядку;
інші джерела, не заборонені законодавством України.
Майно підприємства збільшується в процесі виробничої і господарської діяльності. Воно може бути об'єктом угод, відчужуватися, закладатися і т.п.

Таблиця 2.1.

Аналіз майна підприємства											
№	Види активів	2019		2020		2021		Зміни		Зміни	
		сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	Суми 17/15, тис. грн.	Питома ваги 17/15, пунктів	Суми 17/16, тис. грн.	Питома ваги 17/16, пунктів
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Майно-всього	8962	100	10416	100	7790	100	-1172	0	-2626	0
1	Необоротні активи	6256	69,81	5663	54,37	1297	16,65	-4959	-53,16	-4366	-37,72
1.1.	Основні засоби	5269	58,79	4645	44,59	767	9,85	-4502	-48,95	-3878	-34,74
2	Оборотні активи	2706	30,19	4753	45,63	6494	83,36	3788	53,17	1741	37,73
2.1.1.	Запаси	362	4,04	861	8,27	1000	12,84	638	8,8	139	4,57
2.1.	Оборотні виробничі фонди	2354	26,27	2914	27,98	2046	26,26	-308	0	-868	-1,72
2.2.	Фонди обігу	352	3,93	1839	17,66	3859	49,54	3507	45,61	2020	31,88
2.2.1.	Поточна дебіторська заборгованість	0	0	676	6,49	2771	35,57	2771	35,57	2095	29,08
2.2.2.	Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	20	0,22	22	0,21	17	0,22	-3	0	-5	0,01
2.2.3.	Інші оборотні активи	0	0	36	0,35	0	0	0	0	-36	-0,35
2.2.4.	Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

На протязі аналізованого періоду вартість майна підприємства зменшилась з 8962 тис. грн. до 7790, проте в 2020 році ми спостерігаємо його найбільшу вартість яка становить 10416 тис. грн. В 2019 та 2020 роках більшу частину вартості складають необоротні активи, а в 2021 їх сума значно зменшилась з 6256 тис. грн. до 1297 тис. грн. Проте в 2021 значно збільшилися оборотні активи з 2706 до 6494 тис. грн. Підприємство значно зменшило свої основні засоби і їх вартість в 2021 році становила 767 тис. грн., а в 2019– 5269 тис. грн. Збільшення оборотних активів спостерігається по таких статтях як запаси, фонди обігу та поточна дебіторська заборгованість. Якщо оборотні кошти збільшилися, а необоротні активи зменшилися, це означає, що на підприємстві спостерігається тенденція прискорення оборотності всього майна підприємства. Результатом може бути вивільнення частини коштів і короткострокових вкладень (якщо відсоток за цими статтями зріс).

Для характеристики майна розраховується коефіцієнт мобільності майна: відношення вартості оборотних активів до вартості всього майна. Коефіцієнт мобільності оборотних активів розраховується як відношення найбільш мобільної їх частини (коштів і фінансових вкладень) до вартості оборотних активів. Збільшення коефіцієнтів мобільності всього майна і оборотних активів підтверджує тенденцію прискорення оборотності майнових засобів підприємства.

Слід зазначити, що низька мобільність оборотних активів не завжди є негативною. За високої рентабельності продукції підприємства здебільшого спрямовують вільні кошти на розширення виробництва.

Фінансова стійкість - комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Тому її слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності - на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності.

Фінансова стійкість підприємства характеризується станом власних і залучених засобів і оцінюється за допомогою системи фінансових коефіцієнтів. Інформаційною базою для розрахунку є статі активу і пасиву бухгалтерського балансу.

Аналіз здійснюється шляхом розрахунку і порівняння окремих показників з базовими, а також вивчення динаміки їх змін за певний період.

Базовими показниками можуть бути :

- значення показників за попередній період;
- значення показників аналогічних фірм;
- середньогалузеві значення показників.

Для оцінки фінансової стійкості підприємства використаємо відносні показники. Результати відображені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Відносні показники оцінки фінансової стійкості підприємства ТОВ
«ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО»

№	Показники	2019	2020	2021	Відхилення	Нормативне значення (оптимальна динаміка)
1	2	3	4	5	6	7
1.1.	Коефіцієнт автономії	0,428	0,295	-0,67	-1,098	≥0,5
1.2.	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,572	0,703	1,719	1,147	<0,5
1.3.	Коефіцієнт фінансової залежності	2,339	3,394	-1,493	-3,832	≤2
1.4.	Коефіцієнт фінансової стабільності	0,747	0,419	-0,401	-1,148	≥1
1.5.	Коефіцієнт фінансового ризику	1,339	2,385	-2,493	-3,832	<1
1.6.	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	-	0,244	-0,02	-	Зниження
1.7.	Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	-	0,135	0,008	-	Зниження
1.8.	Коефіцієнт поточних зобов'язань	1	0,865	0,992	-0,008	Підвищення
1.9.	Коефіцієнт фінансового	-	0,323	-0,02	-	<0,1

лівериджу						
<i>Продовження таблиці 2.2</i>						
<i>Показники стану оборотних активів</i>						
2.1.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,633	-0,845	1,249	1,882	>0,5
2.2.	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	-0,896	-0,546	-1,003	-0,107	≥0,1
2.3.	Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	-0,902	-0,645	-2,09	-1,188	≥0,5
2.4.	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-0,008	-0,003	-0,003	0,005	Підвищення
<i>Показники стану основного капіталу</i>						
3.1.	Коефіцієнт виробничого потенціалу	0,851	0,726	0,361	-0,49	Підвищення
3.2.	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	0,588	0,446	0,098	-0,49	Підвищення
3.3.	Коефіцієнт нагромадження амортизації	0,213	0,319	-0,382	-0,595	Зниження
3.4.	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,433	0,839	5,007	4,574	Підвищення

Більшість показників фінансової стійкості не відповідають нормативним значенням або оптимальній динаміці. Так нормативному значенню відповідає коефіцієнт фінансової залежності в 2021 році оскільки валюта балансу є більшою ніж власний капітал. Позитивною є динаміка коефіцієнта довгострокового залучення позикових коштів оскільки він знижується, а також динаміка коефіцієнта довгострокових зобов'язань. Оборотні активи підприємства не є достатньо забезпечені власними оборотними коштами, оскільки коефіцієнт не відповідає нормативному значенню. На підприємстві підвищилась маневреність оборотних коштів. З показників стану основного капіталу позитивними є тенденції зниження

коефіцієнта нагромадження амортизації та підвищення коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів.

Для визначення і аналізу типу фінансової стійкості підприємства побудуємо таблицю 2.3.

Таблиця 2.3

Визначення і аналіз типу фінансової стійкості підприємства ТОВ
«ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО»

№	Показники	2019	2020	2021	Відхилення
1	2	3	4	5	6
1	Власні оборотні кошти	-2424	-2594	-6516	-4092
2	Довгострокові зобов'язання	-	989,8	102	-
3	Короткострокові кредити та позики	1000	-	-	-
4	Запаси	2686	4019	3117	431
5	Наявність власних оборотних коштів	-2424	-1604,2	-6414	-3990
6	Загальна величина джерел формування запасів	-1424	-1604,2	-6414	-4990
7	Надлишок (нестача) власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань	-5110	-6613	-9633	-4523
8	Надлишок (нестача) власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань для формування запасів	-5110	-5623,2	-9531	-4421
9	Надлишок (нестача) загальної величини джерел формування запасів	-4110	-5623,2	-9531	-5421
10	Тип фінансової стійкості	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	-
11	Коефіцієнт забезпеченості запасів відповідними джерелами	-0,530	-0,399	-2,0578	-1,528
12	Надлишок (нестача) відповідних джерел формування на 1 грн.	-1,53	-1,40	-3,06	-1,53

запасів				
---------	--	--	--	--

Як бачимо з таблиці на підприємстві має місце кризовий фінансовий стан, тобто запаси не покриваються джерелами їх формування. Нестача джерел формування є досить значною і вона збільшується в розрізі трьох років більш ніж в 2 рази з 4110 тис. грн. в 2019 році до 9534 тис. грн. в 2021. На 1 гривню запасів нестача відповідних джерел формування становить в 2019 році 1 грн. 53 коп., в 2020 – 1 грн. 40 коп., в 2021 – 3 грн 60 коп.

Таблиця 2.4

Аналіз ліквідності балансу підприємства ТОВ «ЗБК «БЕТОНЕНЕРГО»

Групи	Види оборотних активів	Роки			Групи	Види зобов'язань	Роки			Надлишок або нестача платіжних засобів		
		2019	2020	2021			2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
A1	Високоліквідні	20	22	17	П1	Найбільш термінові	4103	6330,2	12907	-4083	-6308,2	-12890
A2	Середньоліквідні	-	676	2771	П2	Короткострокові	1000	-	-	-1000	676	2771
A3	Низьколіквідні	2686	4019	3117	П3	Довгострокові	-	989,8	102	2686	3029,2	3015
A4	Важколіквідні	6256	5663	1297	П4	Постійні	3832	3096	-5219	2424	2567	6516
Баланс	Разом	8962	10380	7202	Баланс	Разом	8935	10416	7790	27	-36	-588

Для визначення ліквідності балансу слід порівняти підсумки наведених груп по активу і пасиву. Баланс вважається абсолютно ліквідним, коли мають місце наступні співвідношення:

$$A_1 \geq P_1 \quad A_2 \geq P_2 \quad A_3 \geq P_3 \quad A_4 \leq P_4$$

Якщо виконуються перші три нерівності, тобто оборотні кошти перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується остання нерівність, що має глибоке економічне значення (підприємство має власні оборотні кошти) та мінімальна умова фінансової стійкості зустрічається. У випадку, коли одна або декілька нерівностей мають протилежний знак, який фіксується в оптимальному варіанті, ліквідність балансу більшою чи меншою мірою відрізняється від абсолютної. Порівняння найбільш ліквідних активів (A1) та швидкооборотних активів (A2) з найбільш терміновими зобов'язаннями (П1) та короткостроковими зобов'язаннями (П2) дозволяє оцінити поточну ліквідність, а порівняння повільнооборотних активів (A3) з довгостроковими зобов'язаннями (П3) відображає передбачувану ліквідність.

Отже, на досліджуваному підприємстві ліквідність не є абсолютною протягом усіх трьох років, оскільки не виконується перша умова, тобто коштів та фінансових вкладень недостатньо для покриття кредиторської заборгованості та забезпечення подальших платежів.

Слід особливо наголосити, що ліквідність підприємства зовсім не тотожна його платоспроможності. Так, коефіцієнти ліквідності можуть характеризувати фінансовий стан як задовільний, проте насправді така оцінка буде помилковою, якщо неліквідні активи та короткострокова дебіторська заборгованість матимуть значну частку в оборотних активах.

Платоспроможність означає, що підприємство має кошти та еквіваленти, достатні для погашення кредиторської заборгованості, яка потребує негайного погашення. Ознаками платоспроможності є:

- Наявність грошей готівкою, на поточних рахунках;
- Відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Однак наявність лише незначних залишків грошей на поточних рахунках, знову ж таки, не означає, що підприємство неплатоспроможне, оскільки кошти можуть надійти на поточні рахунки протягом кількох днів.

Загалом можна сказати, що майстерність фінансового менеджера підприємства проявляється в тому, що на розрахунковому рахунку та в касі знаходиться не менше (але не більше) грошей, ніж необхідно для здійснення поточних платежів, та інші мають бути вкладені в матеріальні та інші. Ліквідні активи. Досягненню такого стану, у тому числі, сприяє грамотне складання платіжних календарів. Прийнято вважати, що підприємство на розрахунковому рахунку повинно мати залишок, що дорівнює різниці між усіма видами кредиторської заборгованості, терміни оплати якої припадають на певний найближчий період (наприклад, тиждень або десятиліття) та поточною дебіторською заборгованістю, на користь компанії, виплати за якою очікуються, у той самий період.

Однією з повсякденних турбот каси підприємства є забезпечення повної платіжної готовності, зниження якої найчастіше тягне у себе великі накладні витрати підприємства у вигляді неустойки. Для оцінки платоспроможності підприємство складає платіжний баланс (календар) будь-яку дату.

Якщо залишок перебуває у активі платіжного балансу, це означає неплатоспроможність підприємства. Відомо, що оцінка рівня платоспроможності дається за даними бухгалтерського балансу на основі характеристики ліквідності оборотних коштів, тобто з урахуванням часу, необхідного для їхнього обігу в кошти.

Підвищення рівня платоспроможності підприємства залежить від покращення результатів його виробничої та комерційної діяльності. Водночас надійний фінансовий стан залежить і від раціональної організації використання фінансових ресурсів. Тому в умовах ринкової економіки здійснюється не лише оцінка активів та пасивів балансу, а й поглиблений щоденний аналіз та використання господарських засобів. Інформаційною базою такого аналізу є дані управлінського обліку.

2.2. Аналіз динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства

Велика кількість показників, що характеризують фінансові результати діяльності підприємства, створює методичні ускладнення їх системного розгляду. Різниця у призначенні показників ускладнює вибір кожним учасником товарного обміну тих з них, що в найбільшій мірі задовольняють його потреби в інформації про реальний стан даного підприємства. Адміністрацію підприємства, наприклад, цікавить величина отриманого прибутку та його структура, а також фактори, що впливають на її величину. Податкові інстанції зацікавлені в отриманні достовірної інформації про всі складові балансового прибутку: прибутку від реалізації продукції, прибутку від реалізації майна, позареалізаційних результатах діяльності підприємства та ін.

Аналіз кожної складової прибутку підприємства має конкретний характер, тому він дозволяє установникам та акціонерам вибирати напрямки активізації діяльності підприємства. Іншим учасникам ринкових відносин аналіз прибутку дозволяє виробити необхідну стратегію поведінки, спрямовану на мінімізацію втрат та фінансового ризику від інвестування у дане підприємство.

Отже стає очевидно що, обов'язковими елементами аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є дослідження їх динаміки та структури.

В аналізі використовуються наступні показники прибутку: прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), позареалізаційні результати (доходи і витрати від позареалізаційних операцій), прибуток який підлягає оподаткуванню, чистий прибуток.

В процесі аналізу визначається склад балансового прибутку, його структура і динаміка за період, який аналізується. Для аналізу і оцінки рівня і динаміки показників фінансових результатів діяльності підприємства на підставі "Звіту про фінансові результати" була побудована аналітична таблиця 2.5 фінансових результатів та здійснена оцінка структури та динаміки основних показників.

Розглянемо структуру балансового прибутку ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» за 2021 рік, прослідимо її динаміку, порівнюючи з показниками 2020 та 2019 року.

Аналіз даних основних показників дохідності підприємства і структури прибутку вказують на те, що за період, що аналізується, значне зменшення основного показника діяльності підприємства - чистого прибутку з 390 тис. грн. у 2019 р. до збитку 4453 тис. грн. у 2021 р. (на 4843 тис. грн.). Зменшення склало 1241,79%, що являє собою негативну тенденцію й характеризує діяльність підприємства за аналізований період з гіршого боку.

Цьому сприяло декілька факторів:

- значне підвищення собівартості продукції, яке не є пропорційним до виручки від реалізації продукції. Виручка зросла за період 2019-2021 років на 58,92%, а відповідно собівартість зросла аж на 120,44%
- вплинуло зростання адміністративних витрат на 591 тис. грн. (1018,97%)
- в 2021 році з'явилися інші операційні витрати в сумі 2396 тис. грн.
- зросли фінансові витрати на 110 тис. грн. або на 114,58%

Прибуток від операційної діяльності зменшився на 973,87% (що в абсолютному вимірі склало 4733 тис. грн.), це демонструє погіршення основної діяльності підприємства.

Негативним явищем на підприємстві є неефективна фінансово-інвестиційна політика. Її необхідно переглянути та поліпшити.

Неефективна політика керівництва та різні зовнішні фактори призвели до того, що в 2021 році на 1 гривню реалізованої продукції витрати становили 1 грн. 8 коп.

Основні показники дохідності підприємства за 2019-2021 роки

№ рядка	Найменування показника	Абсолютні величини, тис. грн.			Відхилення абсолютне 2021/2019, тис. грн.	Відхилення відносне 2021/2019, %	Відхилення абсолютне 2021/2020, тис. грн.	Відхилення відносне 2021/2020, %
		2019 р	2020р	2021р				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4547	5200	7226	2679	58,92	2026	38,96
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	3253	4138	7171	3918	120,44	3033	73,30
3	Валовий прибуток (збиток)	564	330	-1763	-2327	-412,59	-2093	-634,24
4	Адміністративні витрати	58	30	649	591	1018,97	619	2063,33
5	Витрати на збут	20	32	0	-20	-100	-32	-100,00
6	Собівартість реалізованої продукції з урахуванням адміністративних витрат та витрат на збут	3331	4200	7820	4489	134,76	3620	86,19
7	Прибуток від реалізації	564	330	-1763	-2327	-412,59	-2093	-634,24
8	Інші операційні доходи	0	0	561	561	0	561	0,00
9	Інші операційні витрати	0	0	2396	2396	0	2396	0,00
10	Прибуток від операційної діяльності	486	-2	-4247	-4733	-973,87	-4245	212250,00
11	Інші фінансові доходи						000000	0,00

1	2	3	4	5	6	7	8	9
12	Інші доходи						000000	0,00
13	Фінансові витрати	96	101	206	110	114,58	105	103,96
14	Інші витрати	0	0	0	0	0	0	0,00
15	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	390	-103	-4453	-4843	-1241,79	-4350	4223,30
16	Податок на прибуток від звичайної діяльності	0	0	0	0	0	0	0,00
17	Чистий прибуток	390	-103	-4453	-4843	-1241,79	-4350	4223,30
18	Витрати на 1 гривню реалізованої продукції	0,73	0,81	1,08	0,35	47,95	0,27	33,33

Побудуємо таблицю 2.6 для відображення структури прибутку від звичайної діяльності. За даними таблиці можна зробити висновки що на підприємстві мають місце значні збитки. Прибуток від звичайної діяльності спостерігається тільки в 2019 році і він становить 390 тис. грн. В 2021 збиток становить 4453 тис. грн., тобто сума прибутку зменшилась в порівнянні з 2020 роком на 4843 тис. грн. або на 1241,79%. Це відбувається за рахунок значних збитків від операційної діяльності та є віддзеркаленням того, що підприємство має значні фінансові витрати. Підприємство зовсім не має позареалізаційних доходів так як не має пайової участі в інших підприємствах, не має цінних паперів, не є орендодавцем основних фондів та ін.

Таблиця 2.6

Структура прибутку від звичайної діяльності підприємства за 2019-2021 роки

№	Найменування показника	Абсолютні величини, тис. грн.			Питома вага, %			Відхилення абсолютне 2021/2019, грн.	Відхилення відносне 2021/2019, %	Відхилення абсолютне 2021/2020, грн.	Відхилення відносне 2021/2020, %
		2019р	2020р	2021р	2019р	2020р	2021р				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Прибуток (збиток) від операційної діяльності (до оподаткування)	486	-2	-4247	124,62	1,94	95,37	-4733	-973,87	-4245	2122,50
2	Прибуток (збиток) від позареалізаційно і діяльності (до оподаткування)	-96	-101	-206	-24,62	98,06	4,63	-110	114,58	-105	1,04
3	Прибуток (збиток) від звичайної діяльності (до оподаткування)	390	-103	-4453	100	100	100	-4843	-1241,79	-4350	42,23

Отже, основну частину як прибутків так і збитків підприємство одержує лише за рахунок операційної діяльності так як за рахунок позареалізаційної діяльності було здійснено лише фінансові витрати.

Прибуток від реалізації товарної продукції залежить від чотирьох чинників: об'єму реалізації продукції; її структури; собівартості і рівня середньо реалізаційних цін.

Для відображення складу, структури та динаміки операційних витрат за елементами побудуємо таблицю 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз складу, структури та динаміки операційних витрат за елементами

№	Види активів	2019		2020		2021		Відхилення		Відхилення	
		сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	Абс., тис. грн.	Відн, %	Абс., тис. грн.	Відн, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Матеріальні витрати	1956	63,9	1991	48,81	4100	52,63	2144	110	2109	105,93
2	Витрати на оплату праці	688	22,48	886	21,72	1069	13,72	381	55,4	183	20,65
3	Відрахування на соціальні заходи	209	6,83	213	5,22	312	4,01	103	49,3	99	46,48
4	Амортизація	108	3,53	868	21,28	170	2,18	62	57,4	-698	-80,41
5	Інші операційні витрати	100	3,27	121	2,97	2139	27,46	2039	2039	2018	1667,77
	Всього	3061	100	4079	100	7790	100	4729	154	3711	90,98

Більш наглядного структура операційних витрат зображена на рисунку 2.3.

Отже, можна зробити висновки про те що в розрізі аналізованого періоду 2019-2021 роки найбільшу частку операційних витрат займають матеріальні витрати, проте частка їх поступово зменшується і вже в 2021 році абсолютне відхилення від 2020 становить 2144 тис. грн. або 109,61%. Також достатньо вагомими є витрати на оплату праці, які в 2021 році зменшились на 381 тис. грн.. або на 55,38%. Частка відрахувань на соціальні заходи є

найменшою. В 2020 році спостерігається підвищення частки амортизаційних відрахувань з 3,53% до 21,28%, що є наслідком некомпетентної амортизаційної політики. Інші операційні витрати збільшуються в 2021 році порівняно з 2019 на 2039 тис. грн. Взагалі витрати є найбільшими в 2021 році і вони майже в 2 рази перевищують витрати 2020 року, що свідчить, з одного боку про збільшення обсягів реалізації продукції, а з іншого про не досить ефективне управління витратами.

Функціонування підприємства супроводжується безперервним оборотом коштів, здійснюваним з допомогою витрачання ресурсів та отримання доходів, їх розподілу та використання.

Прибуток є джерелом фінансування потреб, що різняться за своїм економічним змістом. При його розподілі перетинаються інтереси як суспільства загалом від імені держави, і підприємницькі інтереси засновників підприємства міста і інтереси окремих працівників.

Об'єктом розподілу є валовий прибуток. Законодавчо розподіл прибутку здійснюється у тій його частині, яка надходить до бюджету України та обласних бюджетів у вигляді податків та інших обов'язкових платежів. Розподіл решти прибутку є прерогативою підприємства, регулюється внутрішніми документами підприємства та закріплюється в його обліковій політиці.

Розподіл прибутку ґрунтується на наступних принципах:

- пріоритетне виконання зобов'язань перед бюджетом;
- прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства,
- поширюється для накопичення та використання.

Ця загальна схема розподілу прибутку може бути конкретизована щодо компаній із різною організаційно-правовою формою. Це стосується насамперед акціонерних товариств. Як відомо, власники акцій одержують частину прибутку корпорації у вигляді дивідендів - доходу інвесторів на вкладений капітал. Щодо акціонерного товариства, то дивіденди можна розглядати як оплату капіталу, отриманого від продажу акцій.

Розподіл прибутку на виплату дивідендів та інвестування є фінансовою проблемою, що істотно впливає на фінансову стійкість та перспективи розвитку підприємства. Напрямок достатнього розміру прибутку для виплати дивідендів та високого рівня, збільшення попиту на акції та підвищення їхньої ринкової ціни. При цьому власне джерело фінансування обмежене, а вирішення завдань довгострокового розвитку підприємства ускладнюється.

Механізм впливу фінансів на ефективність управління залежить від характеру розподільчих відносин, конкретних форм та методів їх організації, їх відповідності до рівня продуктивних сил виробничих відносин.

Орієнтиром для встановлення зв'язку між накопиченням та споживанням повинні бути стан виробничих фондів та конкурентоспроможність продукції. У процесі розподілу чистого прибутку підприємство має право самостійно визначати спосіб його розподілу.

Фонд накопичення використовується для освоєння нових видів продукції, для фінансування витрат, пов'язаних із переоснащенням та реорганізацією торговельного процесу. Сюди відносяться витрати на погашення довгострокових кредитів та сплату відсотків за ними, сплату відсотків за короткостроковими кредитами понад суми, віднесені на собівартість, фінансування збільшення оборотних коштів.

Фонд споживання використовується для соціального розвитку та соціальних потреб. Він фінансує будівництво об'єктів некомерційного призначення, виплачує премії виконання особливо важливих виробничих завдань, надає матеріальну допомогу тощо.

2.3 Аналіз показників рентабельності ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО»

Якщо величина прибутку показує абсолютний ефект діяльності, то рентабельність характеризує міру цієї ефективності, тобто відносний ступінь рентабельності підприємства чи продукції. Підприємство вважається прибутковим, якщо результати реалізації продукції (робіт, послуг) покривають витрати на виробництво (оборот) та формують суму прибутку, достатню для нормального функціонування підприємства. Економічну сутність рентабельності можна розкрити лише за характеристикою системи показників. Їхнім загальним змістом є визначення розміру прибутку з однієї гривні вкладеного капіталу. У випадку рентабельність розраховується як ставлення прибутку до витрат чи використовуваним ресурсам (капіталу) і є ефективність виробництва. Величина та динаміка рентабельності характеризує ступінь ділової активності підприємства та його фінансове благополуччя.

Ефективність виробництва визначає рівень фінансово-економічних результатів та має полігамне визначення та застосування для аналітичних оцінок та управлінських рішень. Зважаючи на це важливим є виділення відповідних видів ефективності за окремими ознаками, кожен з яких має певне практичне значення для економічної системи. Підвищення рентабельності забезпечується переважно рахунок зниження собівартості одиниці виробленої продукції. Чим краще використовуються основні виробничі фонди, тим нижча капіталомісткість, тим вища фондовіддача і, як наслідок, підвищується рентабельність виробництва. Також значний вплив на коефіцієнт рентабельності надає поліпшення використання оборотних коштів при зниженні їх розміру для 1 гривню реалізованої продукції. Отже, причини прискорення оборотності товарно-матеріальних запасів безпосередньо факторами зростання рентабельності виробництва.

Дані для проведення аналізу рентабельності діяльності ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» представлені в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Дані для аналізу рентабельності діяльності підприємства

Показник	2019р	2020р	2021р
1	2	3	4
Виручка від реалізації	4547	5200	7226
Собівартість реалізованої продукції з урахуванням витрат	3331	4200	7820
Витрати на збут	20	32	-
Прибуток від реалізації продукції	564	330	-1763
Балансовий прибуток	390	-103	-4453
Податок на прибуток			000
Чистий прибуток	390	-103	-4453
Власний капітал	3832	2359	-5219
Необоротні активи	6256	5616	1297
Весь капітал підприємства	8962	10416	7790

Розрахуємо показники рентабельності:

а) Рентабельність продажів:

$$R_n = \frac{\Pi_{\text{пр}}}{B} \cdot 100, \quad (2.1)$$

де R_n — рентабельність продажів;

$\Pi_{\text{пр}}$ — прибуток від реалізації продукції, грн.;

B — виручка від реалізації продукції, грн..

За аналізований період рентабельність продаж склала:

$$R_{n(2015)} = \frac{564}{4547} \cdot 100 = 12.4\% ,$$

$$R_{n(2016)} = \frac{330}{5200} \cdot 100 = 6.35\%$$

$$R_{n(2017)} = \frac{-1763}{7226} \cdot 100 = -24.4\%$$

Таким чином, якщо в 2019 році з кожної гривні реалізованої продукції підприємство одержувало прибутку 12,4 копійки, то в 2020 році цей показник зменшився до 6,35 копійок, а в 2017 одержано збиток в розмірі 24,4 копійки на 1 гривню реалізованої продукції.

б) Рентабельність виробничої діяльності (окупність витрат):

$$R_v = \frac{\Pi_{\text{пр}}}{ЗВ} \cdot 100, \quad (2.2)$$

де $ЗВ$ — загальні витрати на продукцію, грн..

$\Pi_{\text{пр}}$ — прибуток від реалізації продукції

$$R_{v(2015)} = \frac{564}{3331} \cdot 100 = 16.93\%,$$

$$R_{v(2016)} = \frac{330}{4200} \cdot 100 = 7.86\%$$

$$R_{v(2017)} = \frac{-1763}{7820} \cdot 100 = -22.54\%$$

Звідси витікає, що кожна гривня витрат на виробництво і збут продукції в 2019 році принесла підприємству прибуток в розмірі 16,93 копійки, в 2020 році 7,86, а в 2021 спостерігається збитковість, тобто на гривню витрат на виробництво і збут підприємство отримало збиток у розмірі 22,54 копійки.

в) Рентабельність (прибутковість) всього капіталу підприємства:

$$R_k = \frac{ЧП}{K} \cdot 100, \quad (2.3)$$

де $ЧП$ — чистий прибуток, грн.;

K — весь капітал підприємства, грн..

$$R_{k(2015)} = \frac{390}{8962} \cdot 100 = 4.35\%,$$

$$R_{k(2016)} = \frac{-103}{10416} \cdot 100 = -0.99\%$$

$$R_{k(2017)} = \frac{-4453}{7790} \cdot 100 = -57.16\%$$

В 2019 році чистий прибуток підприємства склав 4,35 % від вартості всього інвестованого капіталу. В 2020 та 2021 маємо збитковість капіталу. В 2020 році одержали 0,99% збитку від вартості капіталу, а в 2021 аж 57,16%.

г) Рентабельність необоротних активів:

$$R_F = \frac{ЧП}{F} \cdot 100, \quad (2.4)$$

де F — вартість необоротних активів, грн..

$$R_{F(2015)} = \frac{390}{6256} \cdot 100 = 6.23\%$$

$$R_{F(2016)} = \frac{-103}{5616} \cdot 100 = -1.83\%$$

$$R_{F(2017)} = \frac{-4453}{1297} \cdot 100 = -343.33\%$$

На кожен гривню, вкладену у необоротні активи в 2019 році, доводиться 6,23 копійок чистого прибутку, в 2020 та 2021 році отримуємо збиток в розмірі 1,83 та, відповідно, 343,33 копійки. Отже в 2021 році збиток майже в 3,5 рази перевищує загальну вартість коштів вкладених в необоротні активи.

д) Рентабельність власного капіталу:

$$R_{ВК} = \frac{ЧП}{ВК} \cdot 100, \quad (2.5)$$

де $ВК$ — власний капітал підприємства, грн..

$$R_{ВК(2015)} = \frac{390}{3832} \cdot 100 = 10.18\%$$

$$R_{ВК(2016)} = \frac{-103}{2359} \cdot 100 = -4.37\%$$

Ефективність використання власних засобів підприємства в 2019 році є прийнятною, а от в 2020 році отримано збиток. Розрахунок рентабельності власного капіталу за 2021 рік не є доцільним, оскільки в цьому році підприємство має непокритий збиток який перевищує загальний капітал. Це свідчить про нестабільність результатів використання власного капіталу.

Зведемо отримані дані в таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка рівнів показників рентабельності

Показник	2019р.,	2020р.,	2021р.,	Відхилення	Відхилення
	%	%	%	2021/2019,%	2021/2020,%
1	2	3	4	5	6
Рентабельність продажів	12,4	6,35	-24,4	-36,8	-30,75
Рентабельність виробничої діяльності (окупність витрат)	16,93	7,86	-22,54	-39,47	-30,4

Рентабельність всього капіталу	4,35	-0,99	-57,16	-61,51	-56,17
Рентабельність необоротних активів	6,23	-1,83	-343,3	-349,56	-341,5
Рентабельність власного капіталу	10,18	-4,37	-	-	-

Отже, як бачимо з таблиці підприємство є досить збитковим. Найбільші витрати підприємство несе в 2021 році.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ТА СОБІВАРТІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективне управління оборотним капіталом передбачає вибір та реалізацію конкретної грошово-кредитної політики. Суть такої політики полягає у пошуку оптимальної величини та оптимальної структури оборотних коштів, насамперед товарно-матеріальних запасів.

На наш погляд, необхідною умовою підвищення ефективності використання матеріально-виробничих запасів є продумане економічне визначення потреби в них, тобто визначення такої оптимальної величини, яка б забезпечувала безперервне виробництво при мінімальному запасі. У цьому полягає суть нормування запасів, головна особливість якого у ринкових умовах полягає в тому, що його слід розглядати як економічний метод розрахунку

необхідної кількості оборотних засобів, але головним чином спосіб виявлення і мобілізації внутрішніх резервів. на підприємстві підвищення ефективності виробництва.

Відомо, що різні рівні різних оборотних коштів неоднаково впливають на прибуток. Наприклад, високий рівень товарних запасів вимагатиме відповідно значних операційних витрат, тоді як широкий асортимент готової продукції може ще більше збільшити обсяги продажу та збільшити витрати. Кожне рішення, пов'язане з визначенням рівня коштів, дебіторської заборгованості та товарно-матеріальних запасів, слід розглядати як з позицій рентабельності цього виду активів, так і з позицій оптимальної структури оборотних коштів.

В умовах ринкових відносин формування оптимального розміщення оборотних коштів Полтавської філії ДЕД дозволяє вивільнити значний обсяг капіталу та спрямувати його у виробництво. Як результат підвищує ефективність виробництва, знижує потребу у коштах задля забезпечення безперервності виробництва. Проведені дослідження розміщення оборотних коштів як загалом по народному господарству України, так і на окремих підприємствах свідчать про те, що ефективність розміщення оборотних коштів з кожним роком погіршується. Зокрема, спостерігається збільшення частки дебіторської заборгованості у загальній сумі оборотних коштів. Слід зазначити, що значну частину цієї дебіторської заборгованості прострочено. Така закономірність зміни дебіторської заборгованості призводить до відволікання коштів з обороту виробництва, спонукає суб'єктів господарювання до залучення кредитів у комерційних банках, інших суб'єктів господарювання зі сплатою значних відсотків за користування залученими коштами.

Для визначення оптимальних запасів оборотних активів треба розрахувати середню норму запасу у днях. За чинною методикою ця норма розраховується на основі середніх залишків оборотних активів, які

відображені у балансі підприємства за минулий період. Розрахована таким чином норма запасу у днях поширюється на наступний період. Слід мати на увазі, що в умовах ринкових відносин збільшення оборотних активів може бути пов'язане не тільки зі збільшенням обсягу виробництва, а й з іншими напрямками, зокрема, з метою перепродажу матеріальних цінностей, здійснення бартерних операцій, придбання надлишкових запасів. Ми вважаємо, що визначення оптимальних виробничих запасів на основі середніх залишків оборотних активів, які склалися на підприємстві, неприйнятне, оскільки в умовах нестабільності економічної ситуації в Україні, високого рівня інфляції на окремих підприємствах тимчасово вільні кошти інколи вкладають у придбання товарно-матеріальних цінностей з метою їх подальшого перепродажу тощо. Надмірні залишки оборотних активів уповільнюють їх оборотність і потребують додаткового залучення в обіг грошових коштів.

З метою скорочення запасів матеріальних цінностей пропонуємо розрахувати оборотність оборотних активів виходячи із суми матеріальних цінностей, які фактично використані у процесі виробництва. Визначити суму матеріальних цінностей, які фактично використані в процесі виробництва, можна на основі схеми на рис. 3.1.

Виторг від реалізації продукції у звітному році	
	-
Мінус ПДВ, акцизний збір, мито	
	-
Мінус прибуток	
	-
Мінус заробітна плата і обов'язкові внески в державні позабюджетні фонди	
	-
Мінус амортизаційні відрахування	
	-
Мінус обов'язкові платежі, що відносяться на витрати виробництва	
	+
Дорівнює чистим матеріальним витратам	

Рис. 3.1. Визначення суми чистих матеріальних цінностей

Таким чином, наведена методика допоможе точніше розрахувати нормативи запасів у ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО».

Підвищення рівня ліквідності цих активів дозволяє уникнути ризику неплатоспроможності підприємства в майбутньому. Проте таке уникнення ризику позбавляє підприємство додаткових доходів від розширення обсягів продажу продукції в кредит і частково породжує нові ризики, пов'язані з порушенням ритмічності операційного процесу через зниження розміру страхових запасів сировини, матеріалів, готової продукції.

Відомо, що чим більша партія замовлення і чим рідше завозять матеріали, тим менша сума витрат на завезення матеріалів. Її можна визначити за такою формулою:

$$V_{зм} = \frac{ОВП}{ОПП} Ц_{рз} , \quad (3.1)$$

де $V_{зм}$ — витрати на завезення матеріалів;

ОВП — річний обсяг виробничої потреби у цій сировині або матеріалі;

ОПП — середній обсяг однієї партії поставки;

Ц_{рз} — середня вартість розміщення одного замовлення.

Із формули видно, що за незмінних ОВП і Ц_{рз} зі зростанням ОПП сума витрат зменшується і навпаки. Отже, ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» вигідніше завозити сировину великими партіями.

Але, з іншого боку, великий обсяг однієї партії викликає відповідне зростання витрат на збереження товарів на складі, оскільки при цьому збільшується розмір запасу в днях. Якщо, наприклад, матеріал закупають раз на місяць, то середній період його зберігання становить 15 днів, якщо закупляти раз на два місяці — 30 днів і т. д.

З урахуванням цієї залежності суму витрат на збереження товарів ($V_{зб}$) можна визначити так:

$$V_{зб} = \frac{ОПП}{2} C_{зб} , \quad (3.2)$$

де $C_{зб}$ — собівартість зберігання одиниці товару в аналізованому періоді.

Звідси видно, що за незмінної $C_{зб}$ сума витрат на збереження товарів на складі мінімізується зі зниженням середнього обсягу однієї партії поставки.

Модель EOQ дає змогу оптимізувати пропорції між двома групами витрат таким чином, щоб загальна сума витрат була мінімальною.

Математична модель EOQ виражається такою формулою:

$$EOQ = \sqrt{\frac{2OPP \times Ц_{рз}}{C_{зб}}} \quad (3.3)$$

де EOQ — оптимальний середній обсяг партії поставки.

Звідси оптимальний середній розмір виробничого запасу визначають так:

$$V_{зопт} = \frac{EOQ}{2} \quad (3.4)$$

Розрахуємо мінімальні витрати підприємства на обслуговування запасу.

Річна потреба в будівельних матеріалах — 4700 т. Середня вартість розміщення одного замовлення — 162 грн. Середня вартість зберігання одиниці товару — 10 грн. Час поставки замовлення — 5 днів. Підприємство працює 250 днів за рік.

$$EOQ = \sqrt{\frac{2 \times 4700 \times 162}{10}} = 152280 \approx 390 \text{ т}$$

$$V_{зопт} = \frac{390}{2} \approx 95 \text{ т}$$

Кількість замовлень при цьому становитиме 12 на рік ($4700 : 390$), а інтервал поставки дорівнюватиме:

$$t = \frac{EOQ \times 300}{V_{ПП}} = \frac{390 \times 300}{4700} = 25 \text{ днів}$$

Оскільки час поставки замовлення становить 5 днів, то нове замовлення здійснюється тоді, коли рівень запасу цієї сировини дорівнюватиме 78 т ($4700 : 300 \times 5$).

При таких обсягах середньої партії поставки і середнього запасу сировини витрати підприємства на обслуговування запасу будуть мінімальними. Мінімальна сума витрат на ввезення та зберігання визначається так:

$$Z_{\min} = C_{\text{р.з.}} \frac{V_{\text{пп}}}{EOQ} + C_{\text{зб.од.}} \frac{EOQ}{2} = 162 \frac{4700}{390} + 10 \frac{390}{2} = 3900 \text{ грн.}$$

Будь-яке відхилення від оптимальної партії поставки призведе до збільшення цих витрат. Так, якби менеджери відділу закупівель подавали замовлення на поставку цієї сировини у меншій кількості (припустимо по 300 т), то величина загальної суми витрат на завезення та зберігання цього виду сировини становила б:

$$Z = 162 \times \frac{4700}{300} + 10 \frac{300}{2} = 4038 \text{ грн.}$$

За умови поставки партії у 500 т витрати на завезення та становитимуть:

$$Z = 162 \times \frac{4700}{500} + 10 \frac{500}{2} = 4023 \text{ грн.}$$

Щоб зменшити ймовірність нестачі запасів, необхідно мати резервний запас (припустимо 15 т), що спричинить додаткові витрати на його зберігання. У такому разі витрати на завезення та зберігання визначаються так:

$$Z_{\min} = C_{\text{р.з.}} \frac{V_{\text{пп}}}{EOQ} + C_{\text{зб.од.}} \left(\frac{EOQ}{2} + PЗ \right) = 162 \frac{4700}{390} + \left(10 \frac{390}{2} + 15 \right) = 4050 \text{ грн.}$$

де PЗ — резервний запас.

Неврахування зазначених ризиків позбавляє ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» додаткових джерел формування прибутку, і, відповідно, негативно впливає на темпи його економічного розвитку та ефективність використання власного капіталу.

Мінімальний рівень виробничих запасів повинен забезпечувати постійну наявність запасу певної кількості кожного виду товарно-матеріальних цінностей. Запаси в резерві в кількості, нижче за мінімальний рівень виробничих запасів, повинні використовуватися тільки в тому випадку, якщо немає часу для придбання додаткових матеріалів, запізнюється намічена поставка або в інших критичних випадках.

Встановлення граничного розміру запасів різних товарно-матеріальних цінностей так само важливо, як і встановлення мінімального їх рівня.

Виробничі запаси повинні перевищувати максимальний їх рівень тільки у разі потреби забезпечити потреби в матеріалах при загрозі підвищення найближчим часом цін на них.

Контроль за виробничими запасами ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» повинен здійснюватися виробничими, постачальницькими і фінансовими службами (відділами). Виробничий відділ повинен контролювати витрати запасів на виробництво, постачальницький відділ – ціну і якість запасів, а фінансовий відділ – обсяги їх закупівель і стан розрахунків.

В сучасних умовах господарювання ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» унаслідок того, що дуже багато відділів здійснюють прямий і непрямий контроль над виробничими запасами, кожний відділ повинен постійно бути ознайомлений з роботою в цьому напрямку інших. Постійне інформування всіх відділів про стан виробничих запасів вимагає майже безперервного зв'язку між ними. Істотну допомогу в цій справі повинне надавати застосування стандартних форм, процедур і методів контролю.

Серед систем контролю за рухом запасів найбільш широке застосування отримала “Система ABC”. Сутність цієї контролюючої системи полягає у розподілі всієї сукупності запасів товарно-матеріальних цінностей на три категорії, виходячи з їх вартості, обсягу і частоти розходування, негативних наслідків їх нестачі для ходу операційної діяльності і фінансових результатів тощо.

У категорію “А” включають найбільш дорогостоячі види запасів з тривалим циклом запасу, які потребують постійного моніторингу в зв'язку з серйозністю фінансових наслідків, що викликає їх нестача.

У категорію “В” включають товарно-матеріальні цінності, що мають меншу значущість у забезпеченні безперебійного операційного процесу і формуванні кінцевих результатів фінансової діяльності. Запаси цієї групи контролюються зазвичай один раз у місяць.

У категорію “С” включають всі інші товарно-матеріальні цінності з низькою вартістю, що не відіграють значної ролі у формуванні кінцевих

фінансових результатів. Обсяг закупок таких цінностей може бути досить великим, тому контроль за їх рухом здійснюється з періодичністю один раз у квартал.

В управлінні виробничими запасами на складі ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» можуть бути використані такі ж прийоми, як і при управлінні виробничими запасами, зокрема метод ABC.

Складність будь – якої системи контролю над виробничими запасами прямо пропорційна кількості видів товарно-матеріальних цінностей, що зберігаються на складі, розмірам споживання їх основних видів і обсягу операцій, що зачіпають різні підрозділи, необхідні для того, щоб забезпечити їх рух і розміщення. Зв'язок між відділами повинен бути дуже динамічним.

Величезну увагу у ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» слід приділяти проведенню інвентаризацій. Для поліпшення управління виробничими запасами і посилення контролю за їх зберіганням необхідно проводити інвентаризації двічі в рік. Інвентаризація повинна бути організована так, щоб один або декілька осіб могли вести підрахунок всіх товарно-матеріальних цінностей у визначеному місці, а не так, щоб рахувати всі дані виробничі запаси незалежно від того, де вони зберігаються.

З вищевикладеного можна зробити наступні висновки:

1. Складовою частиною ефективної системи управління оборотними активами ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» повинне бути управління її виробничими запасами.

2. В умовах ринкових відносин Філія ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» не повинна допускати затоварювання або відчувати дефіцит забезпеченості виробничими запасами.

3. Для оцінки рівня забезпеченості виробничими запасами ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» необхідно розраховувати наступні показники:

– співвідношення обсягу реалізації (без ПДВ і акцизів) і виробничих запасів;

– співвідношення виробничих запасів і чистого оборотного капіталу (оборотний капітал підприємства мінус сума заборгованості).

Названі показники доцільно порівнювати з аналогічними показниками по інших підприємствах і з середніми по даній галузі промисловості.

4. Фінансовий відділ спільно з виробничими і постачальницькими службами Філії ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» повинен встановлювати мінімальний і максимальний рівень виробничих запасів.

5. ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» слід приділяти величезну увагу проведенню інвентаризацій. Для поліпшення управління виробничими запасами і посилення контролю над їх зберіганням проводити інвентаризації двічі в рік.

Система управління витратами ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» має ґрунтуватися на найдосконаліших формах і методах контролю й управління витратами. Метою контролю є виявлення стану, а метою управління — забезпечення роботи, яка відповідає первісним планам. Тому “контроль” дає змогу одержати інформацію, на підставі якої здійснюється “управління”, тобто приймаються відповідні рішення. Іншими словами, контроль — це показник, застосування якого сприяє організації роботи для досягнення поставлених цілей.

Система управління витратами має визначити бази відрахування, які дадуть змогу оцінити фактичні показники функціонування підприємства і встановити облік відповідальності. Це забезпечується за допомогою створення центрів відповідальності як підрозділів ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО», на кожному з яких менеджер центру особисто відповідає за показники функціонування. Концепцію центрів відповідальності вперше було сформульовано Дж.А. Хіггінсом у 50-х роках минулого століття. Він визначив необхідність посилення контролю за витратами через встановлення персональної відповідальності менеджерів різних рівнів за витрачання ресурсів. Але сьогодні основною функцією центрів відповідальності має стати закріплення витрат і доходів за менеджерами різних рівнів і

систематичний контроль за ними.

Можна виділити такі типи центрів відповідальності:

- центри витрат;
- центри надходжень;
- центри прибутку;
- центри інвестицій.

Центри відповідальності — важлива й характерна особливість системи управління витратами. Вони дають змогу контролювати фінансові результати і зв'язати кінцеві результати з конкретними співробітниками підприємства.

Метою обліку відповідальності є накопичення показників за затратами й надходженнями для кожного окремого центру, щоб виявити відхилення від цільових показників функціонування та знати, який із центрів це допустив. Для кожного центру відповідальності мають бути визначені цілі й завдання, зокрема й облікові, тобто правила того, яка інформація, з якою періодичністю, куди й ким має надаватися. Ця робота здійснюється за певними напрямками пошуку необхідної інформації, що вчасно і в потрібній формі надходить особам, уповноваженим приймати рішення. Цільові фінансові показники для центрів прибутку та інвестицій визначаються загалом у значеннях прибутку, надходжень на інвестицію, а цільові показники для центрів витрат задаються в одиницях витрат.

Облік відповідальності здійснюється за допомогою звітів, що інформують менеджерів центрів про відхилення від кошторису у тих ділянках, за які вони відповідають, і спонукає до прийняття коригувальних заходів.

А тому до системи обліку відповідальності входить:

- виявлення різниці між статтями, які менеджер контролює, і тими, які перебувають за межами його контролю;
- визначення того, наскільки складними для досягнення мають бути фінансові цільові показники;
- з'ясування, якою мірою менеджери можуть впливати на встановлення

фінансових цільових показників.

Розподіл витрат на ті, що контролюються менеджером, і на ті, що перебувають за межами його контролю, — основне завдання розроблення та впровадження на підприємстві системи управління витратами. При створенні центрів відповідальності усі витрати треба закріпити за певними підрозділами та конкретними виконавцями, і менеджер при цьому повинен мати реальну можливість впливати на обсяг цих витрат, що забезпечується або шляхом усунення статей, котрі знаходяться за межами контролю менеджера, та уточненням сфери його відповідальності, або за допомогою визначення міри впливу невідконтрольованих ділянок, щоб під час складання звіту показати різницю між невідконтрольованими та відконтрольованими статтями.

Практично запровадити це не завжди вдається, адже багато сфер діяльності не можна точно поділити на ті, що контролюються, або ті, що не контролюються. Вони, як правило, є такими, що контролюються частково. Отже, при організації управління витратами за центрами відповідальності постає важливе методичне питання щодо структури витрат центрів відповідальності з точки зору можливості запровадження контролю над ними з боку їхніх керівників.

Є ще один метод управління витратами за центрами відповідальності — перенесення невідконтрольованих витрат у розряд тих, що контролюються. Для цього запроваджується зміна рівня відповідальності за прийняття рішень та зміна бази визначення собівартості від планової до конкретної.

Вирішуються ці питання шляхом децентралізації структури управління підприємством. Більша частина управлінських рішень, що впливають на витрати, приймається на вищих рівнях керівництва підприємством, що віддалені від місць фактичного витрачання ресурсів і тому мають обмежене уявлення про поточну ситуацію на місцях. Підприємства, на яких вище керівництво приймає більшість рішень, є централізованими, а підприємства, на яких значну кількість рішень приймають керівники нижчих рівнів, —

децентралізованими. Тож на децентралізованих підприємствах більша частина витрат контролюється центрами відповідальності нижчих рівнів управління.

Децентралізація може поліпшити процес прийняття рішень з управління витратами ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» з точки зору якості рішень та швидкості їхнього прийняття. Якість рішень поліпшиться, вони будуть обґрунтованішими, бо прийматимуться тими працівниками, які краще знають поточну ситуацію. Зросте швидкість прийняття рішень, бо потік інформації не проходитиме через численні ієрархічні ступені управління. Тобто рішення щодо управління витратами та їхнього контролю прийматимуться тими, хто добре розуміється на товарних серіях і виробничих процесах і може оперативного реагувати на зміни. Тож визначені вищим керівництвом витрати, що не контролюються керівником відповідного центру відповідальності, можна перетворити на такі, що контролюються, шляхом збільшення ступеня впливу цього керівника на визначення собівартості.

Прикладом витрат, що не контролюються, можуть бути витрати підприємства на оплату електроенергії. Перевести їх у розряд контрольованих витрат можна тільки встановивши лічильники в кожному підрозділі ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» — центрі відповідальності — та замірявши спожиту електроенергію, а не розподіляючи витрати на її оплату пропорційно до обраної бази. У цьому разі кожен керівник матиме змогу впливати на певну статтю витрат.

Послуги, що їх центр відповідальності одержує з інших центрів, також можуть бути переведені з неконтрольованих до розряду контрольованих витрат шляхом визначення собівартості послуг на підставі трансфертної ціни, яка визначає фактичний обсяг наданих послуг. Встановлені трансфертні ціни є витратами для підрозділу, що користується послугами і надходженнями для підрозділу, що їх надає. Тому така трансфертна ціна значно впливатиме на рішення, які приймаються у підрозділі щодо розміру початкових ресурсів та виходу продукції.

Чіткий розподіл і юридичне закріплення відповідальності — неодмінна умова функціонування системи з інформаційного забезпечення управління підприємством. Первинні дані про обсяги продажу і витрат збираються й класифікуються відповідно до структури розподілу відповідальності усередині підприємства. Потім ці дані обробляються, й інформація надходить у розпорядження конкретного менеджера в найоптимальнішій формі. Це необхідно для того, щоб інформувати відповідального менеджера про сформовану ситуацію для прийняття конкретних рішень, а також для оцінки якості прийнятих рішень менеджерами центрів відповідальності з боку вищого керівництва. Тобто менеджери центрів відповідальності здійснюють контроль щодо підзвітних їм центрів, з одного боку, а з другого — їхня діяльність теж піддається контролю вищим керівництвом.

Система контролю ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» має вибудовуватися навколо організаційного початку так, щоб необхідна інформація надходила в потрібне місце у формі, найоптимальнішій для менеджерів.

Цей процес слугуватиме таким цілям:

— забезпечення зворотного припливу інформації у напрямку відповідального менеджера, що показуватиме йому наслідки минулих дій і вказуватиме на ті ділянки, що у майбутньому повинні бути взяті до уваги. Повідомлення, адресовані конкретному центру відповідальності, донесуть цю інформацію до того менеджера, який може реагувати практично, маючи повноваження й відповідаючи за певну ділянку;

— надання змоги вищому керівництву оцінювати роботу окремих осіб і вчасно вживати заходів у разі непередбаченого розвитку ситуації.

Менеджер центру відповідальності для виконання своїх функцій із певною періодичністю й у певному обсязі повинен складати звітність про діяльність дорученого йому закладу, щоб мати змогу на підставі цієї інформації приймати відповідні рішення.

Відмінність системи управління витратами за допомогою центрів відповідальності від системи обліку, аналізу й контролю повних витрат

полягає в тому, що управління і контроль витрат у центрах відповідальності зосереджено у самому центрі. А система обліку й контролю повних витрат концентрується на товарах і послугах, тобто на так званих продуктах або програмах виробництва.

Підприємство може бути в цілому прибутковим і високорентабельним, але в кожній фірмі є “вузькі місця”. Тому необхідно визначити, який зі структурних підрозділів збитковий, а який — високоприбутковий.

Головним стає виділення структур — центрів фінансової відповідальності. А реструктуризація ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» шляхом створення центрів фінансової відповідальності дає змогу децентралізувати управління підприємством, орієнтувати окремі підрозділи на досягнення фінансових цілей, підвищити ефективність управління витратами і в цілому поліпшити конкурентоздатність підприємства.

Можливість оцінювати не результат діяльності організації в цілому, а результат роботи окремих підрозділів є найпринциповішим у концепції центрів відповідальності.

Таким чином, ефективність створення центрів відповідальності полягає в тому, що оцінюється не лише результат роботи підприємства в цілому, а й результат діяльності окремих його підрозділів. Отже, для розроблення ефективної системи управління витратами ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» треба створити систему обліку відповідальності, яка будується на чіткому розподілі сфер відповідальності й повноважень між керівниками центрів відповідальності, а також забезпечити звітність показників функціонування, що містять інформацію про відхилення, які аналізуються за категоріями контрольованих і неконтрольованих витрат. Система має сприяти запровадженню заходів щодо недопущення таких відхилень у майбутньому.

Таким чином, для розроблення ефективної системи управління витратами Філії ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» треба врахувати такі складники:

- наявність системи обліку відповідальності, що будується на чіткому

розподілі зон відповідальності й повноважень між керівниками центрів відповідальності;

- складання звітів про показники функціонування з інформацією про відхилення, що аналізуються за категоріями контрольованих і неконтрольованих витрат, і життя коригувальних заходів для унеможливлення їх у подальшому.

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин можлива реалізація цілісної концепції управління витратами, яка б відображала ступінь реагування управлінського персоналу на мінливі умови функціонування підприємства. Ефективна система управління витратами є при цьому гарантом у підтримці керівництва ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО» в його діяльності під час реалізації намічених планів.

Знання факторів, що впливають на розмір і рівень витрат виробництва і обігу, дає змогу визначити резерви зниження витрат, що є складовим елементом зменшення вихідних потоків підприємства.

Характеристика найважливіших напрямків раціоналізації витрат Філії „Полтавська ДЕД”:

- організація детального обліку витрат за місцями їх виникнення;
- скорочення ланковості управління;
- вдосконалення маркетингової діяльності;
- збільшення питомої ваги продукції з низьким рівнем витратомісткості;
- збільшення коефіцієнта змінності та безперервності роботи устаткування;
- обґрунтоване нормування оборотних коштів;
- раціоналізація режиму роботи підприємства;
- скорочення ланковості товаропросування і відстані перевезень;
- впровадження прогресивних форм продажу продукції і обслуговування покупців.

ВИСНОВКИ

Як бачимо, виробничі запаси – це оборотні активи, що використовуються суб'єктами підприємницької діяльності у виробничому або торговельному обігу і постійно перебувають на різних до реалізаційних стадіях активного перетворення, починаючи з нульової (закупки).

Виробничі запаси – це запаси, що використовуються у процесі виробничої діяльності як предмет праці і споживаються цим виробництвом протягом одного господарського (операційного) циклу, після завершення цілком переносять свою вартість на вартість кінцевого продукту.

У собівартості продукції як синтетичному показнику відображаються всі аспекти діяльності підприємства. Від рівня собівартості продукції при інших незмінних умовах залежить рівень прибутку.

Усі витрати на виробництво включаються до собівартості окремих видів продукції, робіт, послуг, чи груп однорідних виробів.

Для цілей управління витрати на підприємстві найчастіше групують за двома ознаками: економічними елементами; калькуляційними статтями собівартості.

Собівартість реалізованої продукції складається з виробничої собівартості реалізованої продукції, нерозподілених постійних загально-виробничих накладних витрат і наднормативних виробничих витрат.

Управління запасами є складним комплексом заходів, в якому задачі фінансового менеджменту тісним чином переплітаються із задачами виробничого менеджменту і маркетингу. Всі ці задачі підлегли єдиній меті — забезпеченню безперебійного процесу виробництва і реалізації продукції при мінімізації поточних витрат по обслуговуванню запасів.

Основне завдання створення на підприємстві системи управління витратами полягає в тому, щоб поєднати ці інтереси і створити саморегулюючий механізм їх формування і зміни.

Прибуток як кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства представляє собою різницю між загальною сумою доходів і витратами на виробництво і реалізацію продукції.

Управління виробничими запасами та собівартістю продукції та їх вплив на формування прибутку підприємств досліджено на прикладі ТОВ «ЗЗБК «БЕТОНЕНЕРГО».

Спостерігається значне зменшення основного показника діяльності підприємства - чистого прибутку з 390 тис. грн. у 2019 р. до збитку 4453 тис. грн. у 2021 р. (на 4843 тис. грн.). Зменшення склало 1241,79%, що являє собою негативну тенденцію й характеризує діяльність підприємства за аналізований період з гіршого боку.

Прибуток від операційної діяльності зменшився на 973,87% (що в абсолютному вимірі склало 4733 тис. грн.), це демонструє погіршення основної діяльності підприємства.

Негативним явищем на підприємстві є неефективна фінансово-інвестиційна політика. Її необхідно переглянути та поліпшити. Підприємство зовсім не має позареалізаційних доходів так як не має пайової участі в інших підприємствах, не має цінних паперів, не є орендодавцем основних фондів та ін.

Найбільш докладніше, ніж прибуток, який характеризує діяльність в абсолютному виразі, остаточні результати господарювання характеризують показники рентабельності, що являють собою відносні показники і дають змогу отримати більш реальну оцінку. Якщо в 2019 році з кожної гривні реалізованої продукції підприємство одержувало прибутку 12,4 копійки, то в 2020 році цей показник зменшився до 6,35 копійок, а в 2021 одержано збиток в розмірі 24,4 копійки на 1 гривню реалізованої продукції. Кожна гривня витрат на виробництво і збут продукції в 2020 році принесла підприємству прибуток в розмірі 16,93 копійки, в 2016 році 7,86, а в 2021 спостерігається збитковість, тобто на гривню витрат на виробництво і збут підприємство отримало збиток у розмірі 22,54 копійки. В 2019 році чистий прибуток підприємства склав 4,35 % від вартості всього інвестованого капіталу. В 2020 та 2021 маємо збитковість капіталу. В 2020 році одержали 0,99% збитку від вартості капіталу, а в 2021 аж 57,16%. Показники рентабельності засвідчують значний спад розвитку в розвитку підприємства і погіршення його діяльності за аналізований період. Проведений аналіз фінансових результатів підприємства показав, що даний аналіз є ретроспективним, оскільки використана інформація відноситься до фактів господарської діяльності, що вже відбулися; крім того, аналіз визначається як внутрішній, тобто вивчалася діяльність тільки одного підприємства; підсумковим (за один рік); фінансово-економічним, тобто його змістом є вивчення взаємодії економічних процесів і фінансових результатів.

На підприємстві має місце кризовий фінансовий стан, тобто запаси не покриваються джерелами їх формування. Нестача джерел формування є досить значною і вона збільшується в розрізі трьох років більш ніж в 2 рази з 4110 тис. грн. в 2019 році до 9534 тис.грн. в 2021. На 1 гривню запасів нестача відповідних джерел формування становить в 2019 році 1 грн. 53 коп., в 2020 – 1 грн. 40 коп., в 2021 – 3грн 6 коп.

Ліквідність балансу не можна назвати оптимальною оскільки підприємство має значну частку низько ліквідних активів і не значну

високоліквідних. Тобто підприємству буде важко реалізувати свої активи, що відповідно знижує інвестиційну привабливість і можливість отримувати кредити. Щодо пасиву балансу, то тут спостерігається переважання найбільш термінових зобов'язань, що є негативним для підприємства. На підприємстві спостерігається нестача платіжних засобів для покриття найбільш термінових зобов'язань, що збільшує ризик банкрутства.

Схожість

Джерела з Інтернету

935

1	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/470/1/navchalniy%20posibnik.doc	19 джерел	4.08%
2	https://ua-referat.com/?red=7903	14 джерел	3.01%
4	https://fin.biem.sumdu.edu.ua/images/My_files/FinManagement/Finmen2012/glava_6.pdf	4 джерела	2.91%
5	https://library.if.ua/book/157/10272.html	7 джерел	2.59%
6	http://parusconsultant.com/?doc=002RXC192A		2.59%
7	https://docs.dtkk.ua/download/pdf/1057.1311.2		2.55%
8	https://pidru4niki.com/1061120741342/ekonomika/analiz_vikoristannya_materialnih_resursiv_pidpriyemstva	3 джерела	2.3%
9	https://helpiks.org/8-7269.html	6 джерел	2.2%
10	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/32512/1/Dzetsko%20A.O..pdf		1.96%
11	http://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/19203/1/%21%D0%A3%D0%A7%D0%95%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A%...		1.95%
12	https://econ.bobrodobro.ru/100470		1.93%
13	http://um.co.ua/2/2-3/2-31580.html		1.92%
14	https://www.bestreferat.ru/referat-143864.html	3 джерела	1.85%
15	http://referats.in.ua/referat/4398	2 джерела	1.73%
16	https://buh.bobrodobro.ru/26510		1.7%
17	https://knowledge.allbest.ru/audit/2c0a65635a2bd68a5d43a88421306c26_0.html		1.62%
18	http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/1106/1/%D0%97%D0%95%D0%9B%D0%86%D0%9D%D0%A1%D0%AC%D...		1.6%
19	http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/7814		1.59%
20	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=878207		1.56%
21	http://for.refspace.ru/04/doc.php?id=597	4 джерела	1.55%

22	http://elibrary.donnuet.edu.ua/2270/1/2020_NP_%20Shevchenko%20%20.pdf	3 джерела	1.55%
23	http://bukvasha.ru/diplom/377484	3 джерела	1.55%
24	https://kursoviks.com.ua/bd_ekonomika/article_post/3838-diplomna-robota-metodika-obliku-i-organizatsiya-analizu-i-audit-v...		1.53%
25	http://www.0gn.ru/antikrizisnyi_menedzhment/oblik_virobnichix_zapasiv.php		1.52%
26	https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/3323/konferenciya25112016.pdf		1.47%
27	https://findout.su/5x68113.html		1.45%
28	https://otherreferats.allbest.ru/audit/00136987_0.html	2 джерела	1.45%
29	http://5fan.ru/wievjob.php?id=36094	4 джерела	1.42%
30	https://www.onaft.edu.ua/download/konfi/Conference_abstract-2-3-20_2.pdf	2 джерела	1.41%
31	http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/4899/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20...		1.3%
32	https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/3827/1/%d0%9b%d1%8f%d1%85%20%d0%a1.%d0%a1..pdf		1.29%
34	https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/4405/1/%D0%9B%D1%8F%D1%85.pdf		1.28%
35	https://uchil.net/?cm=86456	10 джерел	1.28%
37	http://4ua.co.ua/management/qa3ad68a4c53b89421316c27_0.html	2 джерела	1.22%
38	https://knowledge.allbest.ru/finance/2c0a65625b2bc78b4d53b88521216d37_0.html		1.21%
39	https://fk.vntu.edu.ua/images/documents/buxoblik.pdf	14 джерел	1.2%
40	https://referat.co/kurovaya-rabota-teoriya/272346-ekonomika-otrasley-analiz-vitrat-na-virobnitstvo-dat-pridniproviski-magistr...		1.19%
41	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/15340/1/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%8...		1.14%
42	https://revolution.allbest.ru/economy/00307372_1.html	3 джерела	1.14%
44	https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/3449/1/20_%d0%9e%d0%b1%d0%bb%d1%96%d0%ba%2c%20%d0%b0%d1%...		1.13%
45	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/24228/%d0%95%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%bc%d1%96%...	10 джерел	1.11%
46	http://lpkafoa.lviv.ua/wp-content/uploads/2011/12/Oblik_Audyt_2017.pdf	4 джерела	1.1%

47	http://um.co.ua/6/6-8/6-88988.html		1.09%
49	https://otherreferats.allbest.ru/economy/00127213_3.html	2 джерела	1.03%
50	http://law.dt-kt.com/nakaz-derzhavnogo-agenstva-lisovyyh-re	4 джерела	1.01%
51	https://eprints.oa.edu.ua/78/1/buxoblik.pdf	3 джерела	1%
52	http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/7474/1/20.pdf		0.95%
53	http://on-libr.info/files/lew.doc		0.91%
54	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35805/1/%D0%9A%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%86%D0%B5%2C%20%	5 джерел	0.91%
55	http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/News/Academy/2018/11/2018.11.22_ConfFinSys_Zbirnyk.pdf		0.9%
56	http://ir.znau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9657/3/Finansoviy_menedzment_2018_320.pdf	6 джерел	0.88%
57	http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/5093		0.87%
60	http://consultant.parus.ua/?doc=00XJAFE86	3 джерела	0.84%
61	http://um.co.ua/3/3-14/3-144706.html	2 джерела	0.84%
62	https://core.ac.uk/download/pdf/33758113.pdf	3 джерела	0.82%
63	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41127/1/%D0%A1%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%87%D1%83%D0%B...		0.8%
64	http://um.co.ua/10/10-5/10-57494.html	5 джерел	0.77%
65	http://um.co.ua/3/3-8/3-85251.html		0.76%
66	http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15771/Ekonomika_pidpriemstva_navchalnyi_posibnyk.pdf	7 джерел	0.76%
67	http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/1401/1/%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%88%	3 джерела	0.76%
68	https://core.ac.uk/download/pdf/47232043.pdf		0.76%
69	http://4ua.co.ua/economy/va2bd79b4c53a88421216c37_0.html		0.75%
70	http://www.4ua.co.ua/management/sb3ad69b5c53a88521216c27_0.html		0.73%
71	https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u169/%D0%97%D0%91%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A_%D0%A7%D0%90%D0%A...		0.73%

72	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8881/1/%d0%9d%d0%b0%d0%b2%d1%87.%d0%bf%d0%be%d1%81%...	0.73%
73	http://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2015/06/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%...	0.72%
76	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/506/1/%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d1%81%d1%96%d0%bc%d0%be%d0...	0.7%
77	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=704674	0.68%
78	http://ep3.nuwm.edu.ua/19199/1/06-03-270%D0%9C.pdf	0.67%
79	https://knowledge.allbest.ru/economy/2c0a65635a3bd68a5c53a89421216d27_1.html	2 джерела 0.66%
80	https://ppt-online.org/114643	0.66%
81	http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1441/1/7869.pdf	0.65%
82	http://osvita-plaza.com.ua/view/06/06-199.htm	0.65%
83	http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/42123	0.64%
84	https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/1633/1/pdf	0.63%
85	http://um.co.ua/11/11-1/11-11519.html	3 джерела 0.63%
86	https://ua-referat.com/uploaded/1-vitrati-virobnictva-pributok-yak-ekonomichna-kategoriya/index1.html	5 джерел 0.62%
87	http://dspace.uccu.org.ua/bitstream/123456789/421/1/%d0%a2%d0%b8%d1%82%d1%83%d0%bb.pdf	2 джерела 0.61%
88	https://knowledge.allbest.ru/finance/2c0a65625b2bc78b4d53b88521216d37_1.html	0.6%
89	http://www.referatmix.ru/referats/112/referatmix_121866.htm	3 джерела 0.6%
90	http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/7641	0.58%
91	http://www.lac.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Aspirantura/Rady/Spec_vchena_rada/Dysertacii/2016_01/Ham...	0.58%
93	http://antibotan.com/file.html?work_id=523378	9 джерел 0.57%
94	http://vtei.com.ua/doc/2018/konf18/9.pdf	5 джерел 0.56%
95	https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18184	4 джерела 0.56%
96	https://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1269/1/%d0%90%d0%a5%d0%94_%d0%9d%d0%9f_2013.pdf	0.53%

97	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=818206	5 джерел	0.53%
98	https://doc4web.ru/ekonomika/ponyattya-dohodu-pidpriemstva-sfera-yogo-praktichnogo-zastosuvan.html	2 джерела	0.53%
99	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8366/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%bd%d0%b8%d0%ba%...		0.52%
100	http://www.neuch.ru/referat/102337.html		0.52%
101	http://4ua.co.ua/management/qa3bd69b4d43b88421316c37_0.html		0.51%
102	http://oia.lntu.edu.ua/files/Tezi_Ch_3_25_04_2015.pdf		0.51%
103	https://economics.net.ua/files/science/ipreed/2014/28.pdf		0.51%
104	https://studfile.net/preview/5283327/page:22	5 джерел	0.51%
105	http://reftrend.ru/949719.html		0.5%
106	http://diplomba.ru/work/41676	7 джерел	0.5%
107	http://refpin.ru/ref_igepolrnayfsotr.html		0.5%
108	http://ua-referat.com/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7_%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%...	6 джерел	0.5%
109	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/7629/1/Gochuk_Tetiana_Olegivna-FKm-61.pdf	6 джерел	0.49%
110	https://www.stud24.ru/economics/upravlnnya-pributkom-pdprimstva-vd-operacijno/293349-876507-page4.html	23 джерела	0.49%
111	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7034/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%bd%d0%b8%d0%...	7 джерел	0.49%
112	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=811527		0.49%
113	https://referatss.com.ua/work/funkcii-i-pobudova-sistemi-upravlinnja-vitratami	3 джерела	0.48%
114	http://eprints.kname.edu.ua/41524/1/%282009%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%2039%D0%9D%20%D0%90%D0%94%...	2 джерела	0.48%
115	http://ep3.nuwm.edu.ua/3711		0.48%
116	http://eprints.kname.edu.ua/5003/1/Posibnyk3.pdf	7 джерел	0.48%
117	https://boerenlandvogels.nl/sites/default/files/RIWA%20Waterkwaliteitsverslag_2011.pdf	4 джерела	0.48%
118	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=578965		0.48%

119	http://www.ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/25220/ekon_p_09.pdf?isAllowed=y&sequence=1	2 джерела	0.47%
120	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=436489	4 джерела	0.46%
121	https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/19554	3 джерела	0.46%
122	https://yamiki.ru/item/72343		0.46%
123	http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/12789/1/Huriev_dyp_2020.pdf		0.46%
124	https://ua-referat.com/uploaded/znachennya-zavdannya-vitrat-yih-klasifikaciya-oblik-operacijni/index1.html		0.46%
125	http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/7967		0.45%
126	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/7783/1/%d0%94%d0%98%d0%9f%d0%9b%d0%9e%d0%9c%20%d0%99	6 джерел	0.45%
127	https://www.ronl.org/referaty/finansy/435372	7 джерел	0.45%
128	https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%A1%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%B...		0.45%
129	http://oblik.nuft.edu.ua/page/59d48c1d933a1/files/7.pdf		0.45%
130	http://referats.in.ua/referat/4733		0.45%
131	https://www.ebk.net.ua/Book/BookEkAnaliz/part8.4.htm	8 джерел	0.45%
132	https://mepr.gov.ua/files/docs/activity-license/2022/%D0%94%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%80%D0%B0%D...	25 джерел	0.44%
133	https://www.aragon.es/documents/20127/92098860/PROYECTO+COGENERACI%C3%93N+VALDERROBRES_visado.pdf/9739970...		0.43%
134	https://ua-referat.com/%d0%A0%D0%BE%D0%B7%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BA%D0%B0_%d1%81%D1%82%D1%80%D...		0.43%
135	https://studopedia.com.ua/1_28556_analiz-zabezpechenosti-pidpriemstva-materialnimi-resursami-y-efektivnosti-ih-vikoristan...		0.43%
138	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/50128/4/Dekhtiar_Finansovyi_mekhanizm.pdf		0.43%
139	http://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/32906/1/%d0%94%d0%b8%d0%bf%d0%bb%d0%be%d0%bc%20%d0%a0%d0%...		0.43%
140	http://nubip.edu.ua/sites/default/files/u262/rp_ds_m1_2017.pdf		0.43%
141	http://oia.lntu.edu.ua/files/Zbirnik_Tezi_06_grudnya_2014_Ch_2.pdf	2 джерела	0.43%
142	http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/3894		0.42%

143	http://eprints.kname.edu.ua/26329/1/%D0%A4%D0%95%D0%90%D0%9F%D0%A2%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D...	0.42%
144	https://studfile.net/preview/5672894/page:5	2 джерела 0.41%
145	http://eprints.kname.edu.ua/57519/1/2018%20197%20%D0%9B_%D0%A3%D0%A4%D0%90%D0%9F_%D0%91%D0%BF%D0%A2%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D...	2 джерела 0.41%
148	http://www.um.co.ua/8/8-7/8-79908.html	0.4%
149	http://dglib.nubip.edu.ua/bitstream/123456789/5361/1/Kaljuha_Obl%20d%20%96k_opodatkuвання.pdf	3 джерела 0.4%
150	http://pa6oma.info/katalog/doc_details/1100------.html	9 джерел 0.38%
151	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=585740	2 джерела 0.38%
152	https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/22472/1/%d0%9c%d0%b0%d1%82%d0%b5%d1%80%d1%96%d0%b0%d0%bb	2 джерела 0.38%
153	http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67160	0.38%
155	http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/35392/1/Book_Fortmiuller_Pidpryemnytstvo_2016.pdf	0.37%
156	http://www.webkursovik.ru/kartgotrab.asp?id=-103192	2 джерела 0.37%
157	http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/15815/5/Finansovij_analiz_Metodychni_vkazivky_dlja_provedennja_pr	2 джерела 0.37%
158	http://ven.chdtu.edu.ua/article/download/136452/133447	0.37%
159	https://ukrbukva.net/page_3,49059-lzderzhki-proizvodstva-i-pribyl.html	0.37%
160	http://5fan.ru/wiejob.php?id=88375	0.36%
161	https://ela.kpi.ua/handle/123456789/32793	4 джерела 0.36%
162	http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/985/1/%D0%A1%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BA%D0%BE%2	2 джерела 0.36%
163	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/8053/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82...	0.36%
164	http://www.lac.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Aspirantura/Rady/Spec_vchena_rada/Dysertacii/201	3 джерела 0.35%
165	https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/%D0%97%D0%B1%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BA%D0%BE%D0%A2%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D...	2 джерела 0.35%
166	http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/News/Nauka/2015/Docs/LCA_Zbirnyk_Konf_20-02-2015.pdf	0.35%
167	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/23919/1/Stattia_2005_Visnyk_XNU.pdf	2 джерела 0.34%

168	https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/86803	0.34%
169	http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1334/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96...	0.34%
170	https://www.ronl.org/referaty/buhgalteriya/257532	3 джерела 0.34%
171	http://www.ksau.kherson.ua/files/konferencii/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2019%28	5 джерел 0.34%
172	http://eprints.kname.edu.ua/34806/1/%282013%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%2017%D0%9D%29.pdf	0.34%
173	https://subject.com.ua/pdf/60.pdf	2 джерела 0.34%
174	https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29700/1/Ostrianko_bakalavr.pdf	2 джерела 0.33%
175	http://bukvasha.ru/diplom/227457	3 джерела 0.33%
176	http://dSPACE.puet.edu.ua/handle/123456789/7619	0.33%
177	https://epdf.pub/-f5fba8862f069ace586f95870bffc3b159450.html	0.33%
178	http://banking.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/banking/discip/fp/np_fp.pdf	0.33%
179	http://diplomba.ru/work/11053	0.32%
180	https://studfile.net/preview/8841585	0.32%
182	http://docplayer.net/43204592-28-zhovtnya-2016-roku-ukrayina-m-kam-yanec-podilskiy.html	0.31%
183	https://dut.edu.ua/firefox/l_2165_47104603.pdf	0.31%
184	http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/20845/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20201	8 джерел 0.31%
185	http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5142/Lyseiko_magister.%20pdf.pdf?isAllowed=y&sequence=8	8 джерел 0.31%
186	https://elearning.sumdu.edu.ua/free_content/lectured:d0855e30987e46b85dd135c14858cc9239ed92b6/20201229092	2 джерела 0.31%
187	http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/27689	6 джерел 0.31%
188	https://www.stud24.ru/accounting/oblk-vitrat-virobnictva/308633-923450-page1.html	6 джерел 0.31%
189	http://www.pu.if.ua/depart/Audit/resource/file/Naukovi%20konferencii/tezu%202013.doc	0.31%
190	https://www.ua-referat.com/%D0%9C%D0%B5%D1%85%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC%D0%B8_%D0%B	2 джерела 0.31%

191	http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/5827/2/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%A...	0.3%
192	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/180	0.3%
193	http://eprints.kname.edu.ua/55385/1/2019%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.184%D0%9B%20%D0%9A%D0%9B_%D0%A4%D0%...	0.3%
194	https://elearning.sumdu.edu.ua/free_content/lectured:d5813c9f9255c551fe3b3d9975d3ea3e8c1c7701/latest/content-201604...	0.3%
195	https://ukrreferat.com/chapters/buhoblik/oblik-kontrol-ta-reviziya-gotovoi-produktsii-diplomna.html	5 джерел 0.29%
196	https://studopedia.org/3-163595.html	0.29%
197	https://ztu.edu.ua/en/science/conference/files/scienceday2011/ekonomichni-nauky-innovatsiji-v-ekonomitsi-i-transfe	3 джерела 0.29%
198	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8241/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%...	0.29%
200	https://revolution.allbest.ru/audit/00456399_1.html	0.28%
201	http://diplomba.ru/work/9673	6 джерел 0.28%
202	https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16123	0.28%
203	http://eprints.kname.edu.ua/3287/1/%D0%9A%D0%9B_%D0%95%D0%9F_final.pdf	0.28%
204	http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/29296/1/lekciji%20d0%b3d0%b0d0%bbd1%83d0%b7d1%96_2019.pdf	6 джерел 0.28%
205	https://ua-referat.com/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7_%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%...	8 джерел 0.28%
206	https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/84927	0.28%
208	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/50223/6/Andrieieva_Orhanizatsiia_i_metodyka_ekonomichnoho_...	0.27%
209	http://diplomba.ru/work/55287	0.27%
210	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40336/1/Zadorozhny%20S.V.%20OPDm-21.pdf	0.27%
211	https://vpu7.lg.ua/w/2430018	2 джерела 0.27%
212	http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/12655/1/Stryzh_dyp_2020.pdf	17 джерел 0.27%
213	http://www.referatmix.ru/referats/104/referatmix_124807.htm	9 джерел 0.27%
214	https://i.factor.ua/ukr/journals/nk/2014/november/issue-22/article-3440.html	0.26%

215	https://core.ac.uk/download/pdf/153588549.pdf	2 джерела	0.26%
216	http://alfalp.ru/ekonomika/analiz_finansovogo_stanu_umg.html		0.26%
217	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/7785/1/%d0%94%d0%b8%d0%bf%d0%bb%d0%be%d0%bc%20%d0%	2 джерела	0.26%
218	http://cons.parus.ua/_d.asp?r=055XXa42e8e614922837a5dcd6e0ee35a3587		0.26%
219	http://ep3.nuwm.edu.ua/20055		0.25%
220	http://www.vtei.com.ua/images/OFF/bo/konf/2.pdf		0.25%
221	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/12270/%d0%9e%d0%b1%d0%bb%d1%96%d0%ba%20%d1%96%20%d0%b0...		0.25%
222	http://oia.lntu.edu.ua/files/Studentsky_naukovy_visnik_Vipusk_17_Ch2.pdf		0.24%
223	https://core.ac.uk/download/pdf/60838723.pdf		0.24%
224	http://dodiplom.ru/ready/58107		0.24%
225	http://ea.donntu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/33480/1/Arustamyan_master_2021.pdf	2 джерела	0.24%
226	https://ronl.org/referaty/botanika-i-selskoe-hoz-vo/65849		0.24%
227	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/18152/1/%D0%A6%D0%B5%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8...		0.24%
229	http://uareferat.com/ukr/details/9109		0.24%
230	https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/51920/1/Batyr_magistr.pdf	3 джерела	0.24%
231	http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/49714		0.23%
232	https://ronl.org/referaty/buhgalterskij_uchet_i_audit/67706	5 джерел	0.23%
233	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/18153/1/%D0%A7%D0%BE%D0%BF%20%D0%A0.%20%D0%9E%D0%9F-42.pdf		0.23%
234	https://studfile.net/preview/8888158		0.23%
235	http://altenok.ru/referaty-po-finansovym-naukam/uchebnoe-posobie-sut-i-osnovi-organizacii-finansiv_ii2.php		0.23%
236	https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17159.html		0.23%
237	http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/20058		0.23%

238	http://diplomba.ru/work/58670	0.23%
239	http://www.ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/25239/pidruchnyk_1999.pdf?isAllowed=y&sequence=1	2 джерела 0.22%
240	http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/1474	0.22%
241	http://bobr.kr-admin.gov.ua/files/-----doc	0.22%
242	http://referatiki.kiev.ua/diplomnaya.doc	0.22%
243	http://eprints.kname.edu.ua/57051	0.22%
244	https://works.doklad.ru/view/7wb31q7vlo/all.html	2 джерела 0.21%
245	https://betonenergo.com.ua/services	0.21%
246	http://referatik.com.ua/referat/55/3878	2 джерела 0.21%
248	https://epdf.pub/-002c6db48fd3f903b3f14d961a3d011172403.html	0.2%
249	https://studopedia.net/12_89488_klasifikatsiya-pokazniklv-soblvartostl.html	0.2%
250	https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/58963/1/%d0%a5%d0%b0%d0%bc%d1%80%d0%b0%d0%b5%d0%b2_%d0%a4%d0%a2...	0.2%
251	https://eae.com.ua/images/pdf/zbornik/1v.pdf	0.2%
252	https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5131/1/Soroka.pdf	0.2%
253	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=704193	0.19%
255	https://knowledge.allbest.ru/finance/2c0b65635b2bd68b4c53a88521216d36_0.html	0.19%
256	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=706640	0.19%
257	http://eprints.kname.edu.ua/244/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0.doc	0.19%
258	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=578152	0.19%
259	http://5fan.ru/wievjob.php?id=20908	0.19%
260	https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/45405/1/%d0%a4%d0%95%d0%91%d0%90_2020_051_%d0%95%d0%9f_%d0%9f%d0%b...	0.19%
261	https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/143/2/%d0%97%d0%b1i%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba_%d0%9d%d0%9	3 джерела 0.19%

287	http://eprints.kname.edu.ua/54190/1/2019%20174%D0%9B%20%D0%A4%D0%A1%D0%93%2014%20%D0%BA%20%D0%9A%...	0.16%
288	http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/7878787/742/Chernyshchova.pdf?isAllowed=y&sequence=1	0.16%
289	http://nnibm.khntusg.com.ua/library/materiali_conf/internet-konferencija_tom_2-2010.pdf	3 джерела 0.16%
290	http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/50666/1/Book_2018_Vlasova_Finansy_pidpriemstv.pdf	3 джерела 0.16%
291	https://www.krruda.dp.ua/wp-content/uploads/2019/04/emitent2018.pdf	0.16%
293	https://studfile.net/preview/5370444/page:8	0.16%
294	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/223/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%...	2 джерела 0.16%
295	https://izlov.ru/docs/100/index-7991.html	0.16%
296	http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/11586	0.15%
297	https://2dip.su/%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%8B/88058	9 джерел 0.15%
298	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/37457/1/e_analiz.docx	0.15%
299	http://znau.edu.ua/images/public_document/2020/%D0%B1%D1%83%D1%85/%D0%A1%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D...	0.15%
300	https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/6071/1/10.03.2014.pdf	2 джерела 0.15%
301	https://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/%D0%91%D1%83%D1%85%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%82%D0%B...	2 джерела 0.15%
302	http://4ua.co.ua/audit/qb2bc68a4d53b88521316c26_0.html	0.14%
303	http://diplomba.ru/work/9322	5 джерел 0.14%
304	http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/35424/1/%d0%9e%d0%bf%d0%be%d1%80%d0%bd%20%d0%ba%d0%be...	0.14%
305	https://studfile.net/preview/8559621/page:4	0.14%
306	http://library.nusta.edu.ua/depository/%d0%9e%d1%86%d0%b8%d1%84%d1%80%d0%be%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d1%96%...	0.14%
307	https://pidru4niki.com/75046/menedzhment/upravlinnya_zapasami	2 джерела 0.14%
308	https://myreferat.in.ua/work/8137229/organizacia-upravlinna-vitratami-z-metou	0.14%
309	https://allreferat.com.ua/uk/bygalterskiy_oblik_aydut/referat/3565	3 джерела 0.14%

335	https://ua-referat.com/?red=833	2 джерела	0.11%
336	https://ukrreferat.com/chapters/buhoblik/klasifikatsiya-vitrat-klasifikatsiya-vitrat-za-tsentrami-vidpovidnosti-kontrol	6 джерел	0.11%
337	http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/56906/1/Book_2022_Mardus_Oblik_audyt.pdf		0.11%
338	http://journal.puet.edu.ua/index.php/nven/issue/download/40/9		0.11%
339	https://www.pdaa.edu.ua/content/naukovi-publikaciyi-zdobuvachiv-vyshchoyi-osvity-opp-pravoznavstvo		0.11%
340	https://fasadinfo.ua/downloads/DSTU_Sklo_listovoe.doc	3 джерела	0.11%
341	https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/MV-06-2019.pdf		0.11%
342	https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/MV_5_2015.pdf		0.11%
343	http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/50944/1/Monograph_2020_Nahorna_Oblikovo-analitychne_zabezpechen...		0.11%
344	https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21299/3/menedz_resurs_vytrat.pdf		0.11%
345	https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/230/1/%d0%91%d1%83%d1%80%d0%bb%d0%b0%d0%bd%2	5 джерел	0.11%
346	viewInternetArchive1.asp?oid=738181181&key=c6042a4cafcf7d8b7a04d3e2ab16d95e		0.11%
347	https://ppt-online.org/127207		0.11%
348	http://www.portalero.ru/antikrizisnyj_menedzhment/buxgalterskij_oblik_materialnix.html	2 джерела	0.11%
349	https://www.docme.ru/doc/212328/gotovy-diplom-1-		0.11%
350	http://ibif.in.ua/wp-content/uploads/2013/03/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf		0.11%
351	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8674/2/IV-Conference-12-16-Stockholm-Sweden-book.pdf	3 джерела	0.1%
352	https://syktsu.ru/about/nd/sno/mp-nauka-molodykh-ustoychivoe-razvitie-rk/doc/14_%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%...		0.1%
353	https://ela.kpi.ua/handle/123456789/42118	4 джерела	0.1%
354	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/469/1/praktikum.doc		0.1%
355	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11684/1/%d0%95%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%bc%d1%96...		0.1%
356	http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/2808/1/%d0%97%d0%b2%d1%96%d1%82%20%20%20%d0%b5%d1%8...		0.1%

380	http://nubip.edu.ua/sites/default/files/u209/zbirnik.pdf	8 джерел	0.07%
381	http://www.udau.edu.ua/assets/files/zbirniki/students/2013/chastina5menedzhm.pdf	2 джерела	0.07%
382	http://files.khadi.kharkov.ua/avtomobilnij-fakultet/detalej-mashin-i-tmm/item/download/9090_bb8d16310f98ef731335eac3e...		0.06%
383	https://rectorate.ru/2019/11/finansovij-oblik-rozrahunkiv-z-oplati-praci	5 джерел	0.06%
385	http://nung.edu.ua/files/attachments/disser_obelnytska.pdf	2 джерела	0.06%
386	http://library.mdu.edu.ua/Documents/Praci%20vukladachiv/Fakultet_ekonomiku/kafedra_obliku_ta_ekonomichnogo_analizu/%...		0.06%
387	https://knowledge.allbest.ru/economy/3c0b65635a3bd79b5d43b88521316c27_0.html		0.06%
388	https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/actual-trends-of-modern-scientific-research_munich-2021.pdf	2 джерела	0.06%
389	https://sworld.com.ua/monoge4/mge4-4.pdf	3 джерела	0.06%
390	https://studfile.net/preview/3546219/page:6		0.06%
392	http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2592/1/%d0%93%d0%be%d1%80%d1%83%d1%81%d1%82%d0%be...		0.06%
393	https://pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/svr/dissertaciya-kacan.pdf	4 джерела	0.06%
394	https://subj.ukr-lit.com/ocinyuvannya-majna-kalinesku-t-v-5-3-derzhavna-zemelna-inspekciya	4 джерела	0.06%
395	https://zp.gov.ua/upload/content/o_1ftsib9fmkgvbnn1iotv13milna.pdf		0.05%
396	http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/22560/3/%d0%92%d0%b8%d1%88%d0%bd%d1%8c%cl	5 джерел	0.05%
397	http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/25221	5 джерел	0.05%
398	https://jarch.donnu.edu.ua/article/download/9883/9805	3 джерела	0.05%
399	https://ua-referat.com/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0...		0.05%
400	https://library.krok.edu.ua/media/library/category/disertatsiji-avtoreferati-vidguki/rossoshanska_2018-disertatsija.pdf		0.05%
401	https://2dip.su/%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%8B/914583	2 джерела	0.05%
402	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7937/1/%d0%91%d0%b5%d0%b7%d0%bf%d0%b0%d0%bf%d0%b5%d...		0.05%
403	http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/7711	2 джерела	0.05%

199	Студентська робота	ID файлу: 1009976380	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.29%
207	Студентська робота	ID файлу: 1013538504	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.27%
228	Студентська робота	ID файлу: 1013694406	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.24%
247	Студентська робота	ID файлу: 1010743068	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.2%
254	Студентська робота	ID файлу: 1014365119	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.19%
266	Студентська робота	ID файлу: 1013694409	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.18%
267	Студентська робота	ID файлу: 1013499807	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.18%
268	Студентська робота	ID файлу: 1013499795	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.18%
292	Студентська робота	ID файлу: 1013680385	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.16%
314	Студентська робота	ID файлу: 1013499760	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.13%
318	Студентська робота	ID файлу: 1013694421	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.13%
330	Студентська робота	ID файлу: 1013694403	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.11%
357	Студентська робота	ID файлу: 1013671595	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.1%
384	Студентська робота	ID файлу: 1012912606	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.06%
391	Студентська робота	ID файлу: 1013694427	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.06%
409	Студентська робота	ID файлу: 1009988992	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.05%